

Nr 145.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till statens sinnessjukhus: avlöningar, m. m.; given Stockholms slott den 5 mars 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Eije Mossberg.

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och finansdepartementen anför chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Mossberg.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan under elfte huvudtiteln, punkterna 21, 22 och 24, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1948/49 beräkna dels till statens sinnessjukhus: avlöningar ett förslagsanslag av 48 500 000 kronor,

dels till statens sinnessjukhus: omkostnader ett förslagsanslag av 20 400 000 kronor,

dels ock till utrustning av nya sinnessjukhus ett reservationsanslag av 420 000 kronor.

Jag anhåller nu att få upptaga dessa anslagsfrågor till fortsatt behandling.

I. Sammanfattning av förslagen.

Sedan 1946 års riksdag i princip beslutat, att statens uppfostringsanstalt å Bona skulle överföras till den statliga sinnessjuk- eller sinnesslövärdens, föreslår jag nu, att anstalten fr. o. m. nästa budgetår tages i anspråk såsom sjukhus för asociala imbecilla män med 120 vårdplatser samt framlägger förslag till personalorganisation för det nya sjukhuset. Jag föreslår vidare, att de tre flyktinglägren i Olofsfors, Rosöga och Ribbingelund provisoriskt och i befintligt skick tagas i anspråk såsom sekundäravdelningar, Olofsforslägret i anslutning till Sätters sjukhus samt Rosöga- och Ribbingelundslägren i anslutning till Sundby sjukhus, samt föreslår anställande av personal för lägrens drift. Med frånräknande av de platser, som redan belagts å Ribbingelundslägret, erhålles genom ianspråkstagandet av de tre lägren ett tillskott på 200 vårdplatser. Härjämte föreslår jag anställande av personal för en ny paviljong vid Ryhovs sjukhus.

Jag föreslår härutöver vissa förstärkningar av personalen vid befintliga sjukhus eller avdelningar. Sålunda föreslår jag inrättande av ett antal nya läkarbefattningar för såväl den öppna som den slutna vården. Vidare föreslår jag viss förstärkning av sjukvårdspersonalen, varvid jag dock i detta hänseende sett mig nödsakad att väsentligt beskära de av medicinalstyrelsen framlagda förslagen.

Sammanlagt föreslår jag inrättande av 242 nya tjänster vid de statliga sinnessjukhusen, varav 174 ordinarie, 46 extra ordinarie och 22 på övergångsstat. Därvid är emellertid att märka, att 17 av de ordinarie tjänsterna avses skola hållas vakanta, så länge innehavarna av motsvarande 17 tjänster å övergångsstat kvarstå i tjänst.

Medelsbehovet för avlöningar vid statens sinnessjukhus för nästa budgetår beräknar jag till 48 650 000 kronor, vilket innebär en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 3 850 000 kronor.

Omkostnadsanslaget för statens sinnessjukhus beräknar jag till 20 250 000 kronor, innebärande en ökning med 1 550 000 kronor. Ökningen av anslaget är väsentligen att tillskriva, att ett antal anslagsposter uppräknats i anslutning till verklig eller beräknad belastning. Ett av medicinalstyrelsen framlagt förslag om införande av enhetskost vid sinnessjukhusen, vilket för det första budgetåret beräknats draga en merkostnad av omkring 2 000 000 kronor, har jag i rådande läge icke ansett mig kunna förorda.

Slutligen föreslår jag, att till utrustning av nya sinnessjukhus för nästa budgetår anvisas ett anslag av 425 000 kronor.

II. Statens sinnessjukhus: Avlöningar.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1945/46	26 600 000	28 645 690
1946/47	28 000 000	29 636 833
1947/48	44 800 000	—
1948/49 (förslag) ..	48 650 000	—

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1947 fastställt personalförteckning för statens sinnessjukhus (statsliggaren s. 270—271).

Kungl. Maj:t har vidare samma dag fastställt följande avlöningsstat för statens sinnessjukhus, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1947/48:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	26 000 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	104 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	16 300 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	2 395 500
Summa förslagsanslag kronor		44 800 000

Därjämte har Kungl. Maj:t meddelat närmare bestämmelser rörande användningen av anslagsposterna till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, och till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Rörande innehållet i dessa får jag hänvisa till statsliggaren s. 271—272.

Medicinalstyrelsens petitaframställning.

I skrivelse den 15 oktober 1947 har *medicinalstyrelsen* framlagt förslag rörande medelsbehovet för nästa budgetår till avlöningar vid statens sinnessjukhus.

Inledning.

Styrelsen anför såsom inledning till sina förslag följande:

Det förslag rörande anslagsbehovets beräkning för nästa budgetår, som styrelsen i det följande framlägger, innebär i förhållande till de senast förflutna budgetåren en relativt betydande utökning av personalen vid de statliga sinnessjukhusen. Den rådande, kraftiga överbeläggningen å sinnessjukhusen och den alltmera stegrade expektantfrekvensen göra det emellertid enligt styrelsens mening till en angelägenhet av största vikt att åtgärder snarast vidtagas för att tillgodose kravet på ökad övervakning å vissa avdelningar, möjliggöra stegrad omsättning genom intensivare terapi samt tillvarataga den utökning av platstillgången, som redan nästa budgetår står till buds. Styrelsen har därför, oaktat den återhållsamhet beträffande statens utgifter som ur andra synpunkter är påkallad i nuvarande läge, icke ansett sig kunna underlåta att i stor utsträckning biträda de förslag till förstärkning av läkar- och sjukvårdspersonalen å befintliga avdelningar, vilka framställts från sjukhusdirektionernas sida, ävensom föreslå erforderlig utökning

av personalen för ianspråktagande av nya vårdplatser för de sinnessjuka. Styrelsen vill tillägga, att överinspektören för sinnessjukvården i sin senaste årsberättelse med skärpa understrukt behovet av snabba åtgärder för att komma till rätta med överbeläggningen samt få till stånd en utökning av antalet läkare och sköterskor i syfte att bereda de omhändertagna en mera tillfredsställande vård. Vid prövningen av föreliggande förslag har styrelsen sökt undvika att giva dem sådan form, att de kunna föregripa resultatet av pågående utredningar inom sinnessjukvården.

Styrelsen övergår härefter till att närmare redogöra för sina förslag beträffande de olika grupperna av befattningshavare vid sinnessjukhusen.

Läkarpersonal.

Styrelsen omnämner, att direktionen för *Ulleråkers sjukhus* bl. a. hemställt om inrättande av två andre läkartjänster med placering på södra mansavdelningen och södra kvinnoavdelningen. Styrelsen upplyser, att dessa båda avdelningar hade en beläggning om 441 resp. 421 patienter. Omsättningen på båda avdelningarna hade under år 1946 uppgått till 45 procent. Å vardera avdelningen vore placerade en överläkare, en andre och en extra ordinarie andre läkare. Omfattningen av läkarna åvilande arbete hade numera blivit så stor, att förstärkning syntes styrelsen påkallad. I alldeles särskild grad syntes detta vara förhållandet å södra mansavdelningen, där ett stort antal psykopater vårdades. I avbidan på den fortsatta utredning rörande sinnessjukvårdens organisation, som nyligen igångsatts, ansåge sig emellertid styrelsen endast kunna tillstyrka en tillfällig förstärkning av antalet läkare med en på sistnämnda avdelning. För att en verklig avlastning av överläkarens arbetsbörda därvid skulle erhållas syntes den nye läkaren böra givas förste läkares tjänsteställning samt under vederbörande ordinarie överläkare tilldelas självständigt ansvar för viss del av avdelningen. En liknande anordning hade med fördel prövats inom kroppssjukvården (biträdande överläkare). För detta särskilda ansvar syntes han böra få åtnjuta ett tilläggsarvode av 1 200 kronor per år. Styrelsen, som i det följande komme att föreslå samma anordning vid ytterligare ett par sinnessjukhus, ville dock understryka, att detta arrangemang endast vore att betrakta som en försöksanordning, till dess klarhet vunnits om riktlinjerna för sinnessjukvårdens fortsatta utbyggnad. Det oaktat syntes förste läkartjänsten kunna placeras på ordinarie stat (Ca 31), då den i vart fall kunde komma till användning vid något av de planerade nya sjukhusen för sinnessjuka eller psykopater.

Styrelsen föreslår vidare, att en andre läkartjänst i Ce 29 vid *S:ta Annas sjukhus* med hänsyn till svårigheterna att få densamma besatt — styrelsen upplyser, att tjänsten varit anslagen ledig två gånger utan att locka sökande — förändras till ordinarie befattning i Ca 29.

Styrelsen erinrar härefter om att den tidigare framlagt förslag om användning av flyktinglägren i Olofsfors, Rosöga och Ribbingelund för sinnessjukvården och därvid bl. a. förordnat, att Rosögalägret skulle disponeras såsom en till *Sundby sjukhus* ansluten sekundäravdelning med cirka 150

platser. Lägret i Ribbingelund hade enligt medgivande av Kungl. Maj:t redan provisoriskt tagits i bruk såsom sekundäravdelning till nämnda sjukhus under den tid ombyggnadsarbeten påginge vid Mariebergs sjukhus. De tre lägren hade planlagts så, att de, sedan de fyllt sina primära uppgifter, efter erforderliga kompletteringar skulle kunna infogas i den statliga sinnessjukvården. Provisoriskt kunde de emellertid — utan att några byggnadsarbeten utfördes — omedelbart tagas i bruk, dock med avsevärt reducerad beläggning, cirka 80 patienter. Då platsbehovet inom sinnessjukvården allt fortfarande vore synnerligen trängande — trots maximal överbeläggning hade den 1 augusti 1947 funnits över 2 300 exspektanter — ansåge sig styrelsen böra förorda, att Rosögalägret omedelbart utnyttjades för att något öka platstillgången. Platsbristen hade nämligen gjort sig särskilt starkt gällande vid S:ta Annas och Sundby sjukhus. Direktionen för sistnämnda sjukhus hade föreslagit, att därest förslaget om inrättande av en sekundäravdelning i Rosöga genomfördes, en hjälpverksamhetsöverläkare i Ca 30 måtte nyanställas, åt vilken jämväl skulle uppdragas att handha vården å Rosögavdelningen liksom å den provisoriska avdelningen å Ribbingelund. Under förutsättning att Rosögaförslaget vunne statsmakternas gillande ville styrelsen tillstyrka direktionens förslag, detta så mycket mera som arbetsuppgifterna för en heltidsanställd hjälpverksamhetsöverläkare redan nu föreläge.

Styrelsen föreslår härjämte, att vid *Ryhovs sjukhus* inrättas dels en förste läkartjänst i Ca 31 med ett särskilt arvode av 1 200 kronor och en andre läkartjänst i Ce 29 för den slutna vården vid sjukhuset, dels ock en överläkartjänst i Ca 30 för hjälpverksamheten. Till stöd för dessa förslag anför styrelsen följande:

Ryhovs sjukhus har ett fastställt platsantal av 1 220. Genom beslutade till- och ombyggnader kommer denna siffra att stiga till cirka 1 350. Med nu rådande överbeläggning vårdas å sjukhuset cirka 1 450 patienter. Sjukhuset är f. n. uppdelat på tre överläkaravdelningar. Frågan om inrättandet av ytterligare en överläkaravdelning är i och med utvidgningen aktuell, och får medicinalstyrelsen såsom sin mening anföra, att sjukvårdens krav göra förstärkning av läkarstaben ofrånkomlig. Vid sjukhuset tjänstgöra, förutom tre överläkare, en förste läkare och tre andre läkare. Då man kan utgå från att beläggningen efter utvidgningen kommer att uppgå till konstant cirka 1 400 patienter, föreslår styrelsen, att läkarstaben utökas med minst en förste läkare i Ca 31 och en andre läkare i Ce 29. Därvid torde den förre i likhet med den nye förste läkaren vid Ulleråkers sjukhus böra beredas en mera självständig ställning samt därför tilldelas ett särskilt arvode av 1 200 kronor.

Från sjukhusledningens sida har vidare uttryckts önskvärdheten av att vid sjukhuset måtte anställas en överläkare i Ca 30, avsedd för hjälpverksamheten. Med hänsyn till det stora upptagningsområdet, Jönköpings och Skaraborgs län, och det mycket stora antalet exspektanter, f. n. 301 män och 87 kvinnor, finner styrelsen kravet väl befogat och biträder direktionens hemställan. Vid sjukhuset finnes visserligen f. n. icke någon familjevård, men en utökning av läkarkrafterna enligt styrelsens förslag kan förväntas medföra att alla möjligheter att anordna en sådan kunna utnyttjas.

Styrelsen föreslår vidare viss utökning av läkarpersonalen vid *S:t Lars sjukhus*. Styrelsen upplyser, att sjukhuset sedan den 1 januari 1931 varit uppdelat mellan de tre överläkarna på så sätt, att en svarat för samtliga manliga patienter, en för västra kvinnoavdelningen och en, sjukhuschefen, för östra kvinnoavdelningen samt 30 rumspatienter (15 män och 15 kvinnor). Detta innebure, att den förstnämnde å sin avdelning hade 700 inneliggande patienter samt de båda övriga 400 resp. 300. Från sjukhusledningen hade nu framhållits, att det vore en trängande angelägenhet, att ytterligare en överläkartjänst i Ca 30 inrättades. Härigenom skulle den alltför stora mansavdelningen kunna uppdelas på två överläkaravdelningar. Sjukhusledningen hade vidare anfört, att den moderna terapin vid sjukhuset bedrevs så intensivt, att de båda enbart för medicinsk terapi anställda läkarna icke längre räckte till därför. Envar av dem måste sålunda dagligen mottaga upp till ett 30-tal patienter. De övriga underordnade läkarna hade även en sådan arbetsbörd, att de icke kunde avlasta terapiläkarna. Ytterligare två sådana läkare vore erforderliga. Vid en uppdelning av sjukhuset i fyra överläkaravdelningar borde lämpligen en terapiläkare tilldelas varje överläkaravdelning, vilken därigenom bleve försedd med två läkare i underordnad ställning, något som i nuvarande situation måste betraktas såsom mycket angeläget. De genom den moderna behandlingen tillkomna läkarna borde icke uteslutande syssla med terapi utan borde helst ha även andra arbetsuppgifter å resp. avdelning samt tidvis avlösas av avdelningsläkarna, såväl av andre som förste läkare. På grund härav borde terapiläkarna erhålla en fastare anställningsform än den extra ordinarie. Den ene borde upptagas lämpligen såsom andre läkare i Ca 29 och den andre såsom förste läkare i Ca 31.

Med anledning av vad sjukhusledningen sålunda anfört yttrar medicinalstyrelsen för egen del följande:

Behovet av en rationellare organisation av sjukhuset finner styrelsen otvekydigt. Med hänsyn till att sinnessjukhusens framtida organisation f. n. är föremål för utredning, anser sig styrelsen dock icke böra nu framlägga förslag om sjukhusets uppdelning på ytterligare en överläkaravdelning. En förstärkning av antalet läkare bör däremot enligt styrelsens förmenande vidtagas och får styrelsen för sin del föreslå, att personalstaten utökas med en förste läkare och en andre läkare. Den förre torde böra tilldelas en mera självständig ställning och härför uppbära ett särskilt arvode av 1 200 kronor. Antalet läkare vid sjukhuset, avsedda för den slutna vården, skulle därmed uppgå till en överläkare och sjukhuschef i Ca 32, två överläkare i Ca 30, två förste läkare i Ca 31, fyra andre läkare i Ca 29 och två andre läkare i Ca 29.

Vad angår *Restads sjukhus* upplyser styrelsen, att sjukhuset hade ett fastställt platsantal om 1 080, fördelat på två överläkaravdelningar. Med rådande överbeläggning vårdades där 1 400 patienter. Sjukhusets uppdelning på ytterligare minst en överläkaravdelning vore därför aktuell. Av tidigare anförda skäl vore styrelsen icke beredd att nu framlägga förslag om dylik uppdelning. Det befintliga antalet läkare, som uppginge till sex, vore emellertid

alldeles för lågt för att arbetsbördan skulle kunna bli skäligen och sjukhusets vårdresurser effektivt utnyttjas. Från sjukhusdirektionens sida hade allenast framställts krav på anställande av ytterligare en andre läkare. Enligt styrelsens mening skulle emellertid läkarbehovet tillgodoses mera effektivt, om sjukhuset tilldelades en förste läkare med mera självständig ställning. Styrelsen hemställer därför, att sjukhusets personalstat utökas med en förste läkare i Ca 31 jämte arvode om 1 200 kronor.

Styrelsen anser vidare, att vid sjukhuset bör inrättas en tjänst som överläkare i Ca 30 för hjälpverksamhet, samt framhåller som stöd för detta förslag, att sjukhusets vårdmöjligheter vore starkt pressade, vilket framginge både av den intensiva överbeläggningen och det stora antalet expektanter (185 män och 38 kvinnor). Styrelsen ansåge det därför angeläget, att sjukhuset bereddes möjlighet att genom ökad omsättning bättre tillgodose upptagningsområdets behov. Genom inrättandet av en överläkartjänst för hjälpverksamhet skulle detta syfte befrämjas.

Under erinran om att kvinnoavdelningen vid *Mariebergs sjukhus* genom beslutade utbyggnader komme att öka från 426 till 545 platser samt att å avdelningen f. n. tjänstgjorde en överläkare och en andre läkare, hemställer styrelsen vidare, att vid sjukhuset måtte få anställas ytterligare en andre läkare i Ca 29.

Styrelsen upplyser härjämte, att det till *Säters sjukhus* anslutna *Pärby sjukhus* i Grangårde med cirka 150 platser komme att beläggas inom den närmaste tiden. Med anledning av dess tillkomst hade läkarstaben vid moder-sjukhuset utökats med en andre läkartjänst. Den rådande läkarbristen, som med största sannolikhet komme att räcka avsevärd tid, hade medfört, att tjänsten icke kunnat besättas, ehuru den flera gånger varit utannonserad. Från sjukhusdirektionens sida hade föreslagits, att tjänsten i fråga skulle förändras till överläkartjänst i Ca 30 och att tjänstens innehavare samtidigt skulle ombesörja hjälpverksamheten vid sjukhuset. Styrelsen kunde för sin del vitsorda svårigheten att f. n. få vissa underordnade läkartjänster vid de statliga sinnessjukhusen besatta med kompetenta innehavare. Uppförandet av bostäder syntes dock komma att lätta dessa olägenheter. Å andra sidan kunde hjälpverksamheten inom *Säters sjukhus* stora upptagningsområde, hela *Kopparbergs* och delar av *Västmanlands län*, icke tillfredsställande skötas av en överläkare, som därtill hade att svara för vården av cirka 500 patienter. Styrelsen ansåge det därför i hög grad önskvärt, att vid *Säters sjukhus* inrättades en särskild överläkartjänst i Ca 30 för hjälpverksamhet och familjevård, vars innehavare jämväl skulle svara för sjukvården å *Pärby sjukhus*, som kunde förväntas bli centrum för en avsevärd del av den till sjukhuset anslutna familjevården. Styrelsen hemställer därför, att för sjukhusets räkning uppföres en överläkartjänst i Ca 30 för hjälpverksamhet och familjevård.

Styrelsen erinrar härefter om att statens uppfostringsanstalt å *Bona* enligt statsmakternas beslut skulle nedläggas och användas för någon form av statlig sinnessjuk- eller sinnesslötvård. Enligt styrelsens 10-årsplan av den

9 september 1945 skulle anstalten om- och tillbyggas för att utnyttjas såsom anstalt för asociala imbecilla män. Fullständiga planer härför förelåge. Emellertid hade 1946 års riksdag redan anvisat 490 000 kronor till ombyggnad av två befintliga paviljonger, vilka arbeten kunde förväntas bli färdiga senast den 1 juli 1948, vid vilken tidpunkt uppfostringsanstaltens nuvarande verksamhet skulle vara avvecklade. I dessa båda paviljonger komme att inrymmas tillsammans 120 vårdplatser, medan anstalten i fullt utbyggt skick avsåges kunna omhändertaga 337 patienter. Då anstaltens övertagande alltså komme att ske med ingången av budgetåret 1948/49, framlägger styrelsen nu förslag till personalstat för det blivande sjukhusets första utbyggnadsetapp, varvid styrelsen i detta sammanhang uppehåller sig vid frågan om löneställningen för det nya sjukhusets chef. Styrelsen erinrar därvid om att sjukhuschefen vid de nu befintliga specialsjukhusen för asociala imbecilla, Västra Marks och Salberga sjukhus med 350 resp. 384 vårdplatser, vore placerad i Ca 30. Det nya sjukhuset bleve emellertid förlagt till landsbygden, cirka 18 km från Motala. Då vårdmöjligheternas jämna utnyttjande och omsorgen om patienternas vård och utbildning å de talrika verkstäder, som komme att stå till buds, krävde största möjliga kontinuitet i ledningen, syntes det styrelsen angeläget, att tjänsten som sjukhuschef icke genom för låg placering i lönehänseende gjordes till en passageplats, från vilken befordran snarast möjligt komme att sökas. Styrelsen föreslår därför, att tjänsten placeras i Ca 31.

Vidare framlägger styrelsen förslag om lönegradsuppflyttning av överläkarna vid de *rättspsykiatriska undersökningsavdelningarna*. Styrelsen anför härom:

Av de åtta överläkarna vid de rättspsykiatriska undersökningsavdelningarna är en (psykiatriska sjukhuset) placerad i Ca 31 och de övriga sju i Ca 30. Ehuru det rättspsykiatriska undersökningsväsendet i sin nuvarande form endast fungerat ett och tre fjärdedels år, ha redan rekryteringssvårigheter yppat sig. Icke minst har det visat sig, att kvalificerade krafter med hänsyn till de bättre förmåner, som erbjudas inom den egentliga sjuksjukvården, gärna söka sig över till denna. I betraktande av de speciella samhällsuppgifter, som ifrågavarande läkare ha att fullgöra och vilka icke tåla uppskov, finner styrelsen erforderligt att åtgärder vidtagas för att göra överläkartjänsterna vid de rättspsykiatriska avdelningarna mera lockande. Styrelsen får i sådant syfte föreslå, att samtliga åtta överläkare vid nämnda avdelningar uppflyttas till Ca 32, varigenom de skulle erhålla samma löneförmåner som de högst avlönade läkarna inom statens sinnessjukvård. Styrelsen anser sig så mycket hellre kunna göra detta, som det här rör sig om ett mycket begränsat antal läkare, vilkas avlöningsförmåner icke kunna beräknas få någon prejudicerande betydelse.

Styrelsen framhåller härjämte, att antalet utbildningstjänster för läkare inom det rättspsykiatriska undersökningsväsendet enligt styrelsens mening borde utökas. I förhållande till det faktiska behovet vore antalet rättspsykiatriker i landet mycket litet, och f. n. funnes endast två befattningar, som kunde anses vara utbildningstjänster, nämligen andre läkartjänsterna i Ce 29 vid den rättspsykiatriska avdelningen å psykiatriska sjukhuset. Sty-

relsen föreslår därför, att en andre läkartjänst i Ce 29 därjämte inrättas vid den rättspsykiatriska avdelningen vid S:t Jörgens sjukhus, varest fr. o. m. januari 1947 t. o. m. innevarande budgetårs utgång enligt särskilt medgivande av Kungl. Maj:t en extra läkare fått anställas.

Vidare har styrelsen erinrat om att den ersättning, som utginge till läkare vid S:t Olofs sjukhus för utlåtande rörande sinnesbeskaffenheten hos tilltalad, som icke vore häktad, ursprungligen fastställdes till 100 kronor för utlåtande. Genom särskilt beslut hade emellertid Kungl. Maj:t medgivit, att ersättningen tills vidare intill utgången av december 1947 finge utgå med ett till 150 kronor förhöjt belopp. Kungl. Maj:t hade vidare genom särskilt beslut medgivit, att ersättning till läkare vid nämnda sjukhus för utlåtande rörande sinnesbeskaffenheten hos tilltalad, som vore häktad — vilken ersättning ursprungligen fastställdes till 125 kronor för utlåtande — intill utgången av september 1947 finge utgå med ett till 150 kronor förhöjt belopp. Genom sistnämnda båda beslut hade sålunda ersättningen bestämts till samma belopp, vare sig den tilltalade vore häktad eller ej. Styrelsen ansåge icke heller skäl föreligga, att ersättningen skulle bestämmas till olika belopp, allteftersom den tilltalade vistades på fri fot eller vore häktad. Med hänsyn härtill och då den ursprungligen fastställda ersättningen å 100 kronor för utlåtande rörande icke häktad person icke kunde anses utgöra skälig ersättning för av uppdraget föranlett arbete, föreslår styrelsen, att den senast fastställda ersättningen av 150 kronor måtte få gälla även för nästa budgetår.

Styrelsen har slutligen föreslagit, att de f. n. gällande särskilda föreskrifterna angående ersättning till läkare, som icke är anställd vid statens sinnessjukhus, för uppehållande av läkartjänst vid sådant sjukhus (jfr statsliggaren s. 272) skulle slopas, samt att det i stället skulle få ankomma på styrelsen att, med ledning av bestämmelserna i avlöningsreglementet och under iakttagande av de föreskrifter, som utfärdats av Kungl. Maj:t i anslutning till avlöningsreglementet, meddela bestämmelser angående ersättning till ifrågavarande vikarierande läkare.

Sjukvårdspersonal.

Styrelsen hemställer, att samtliga 26 extra ordinarie översköterskebefattningar måtte förändras till ordinarie tjänster. Som stöd för sin hemställan härom anför styrelsen, att betydande svårigheter f. n. föreläge att få de extra ordinarie befattningarna besatta samt att tjänsternas förändring till ordinarie kunde förväntas medföra gynnsammare rekryteringsförhållanden.

Styrelsen föreslår vidare, att antalet förste skötartjänster ökas med 12 och antalet första skötersketjänster med 10 samt att antalet skötar- resp. skötersketjänster samtidigt minskas med motsvarande antal. Styrelsen framhåller, att vid inrättandet fr. o. m. den 1 juli 1947 av de nya befattningarna som förste skötare resp. första sköterska icke beaktats att vid ett flertal sjukhus med särskilt stora vårdavdelningar mer än ett nästansvars-

arvode utgått till på dessa avdelningar tjänstgörande personal, vilket möjliggjort en uppdelning av dessa vårdavdelningar på två enheter. Detta hade varit förhållandet vid S:ta Gertruds, Vipeholms, Källshagens och Salberga sjukhus. Vid S:ta Maria sjukhus hade dessutom vissa »öppendörravdelningar» icke föreståtts av översköterskor utan av sköterskor med nästanvarsarvode. Vid Mariebergs sjukhus hade vidare tillkommit en ny vårdavdelning. Antalet erforderliga förste skötar- resp. första skötersketjänster hade tidigare beräknats allenast med hänsyn till totalantalet under överskötares resp. översköterskas ledning ställda självständiga avdelningar. Det av statsmakterna beviljade antalet nya tjänster hade därför icke varit tillfyllest för att bibehålla den ur sjukvårdens synpunkt nödvändiga personalfördelningen.

Härjämte framlägger styrelsen förslag om inrättande av ett avsevärt antal nya befattningar vid olika sjukhus samt om utbyte av vissa befattningar mot andra tjänster. Styrelsens förslag härutinnan innebära följande:

Psykiatriska sjukhuset. Styrelsen föreslår, att 1 extra ordinarie skötersketjänst förändras till överskötersketjänst. Styrelsen framhåller, att vid sjukhuset, som vore ett sekundärsjukhus och som sådant icke hade eget upptagningsområde, icke vore anordnad hjälpverksamhet i vanlig mening. På grund av sitt läge i en storstad måste sjukhuset dock fullgöra en del sådant arbete, som enligt gällande bestämmelser tillhörde hjälpverksamhet, bl. a. övervakning av ett stort antal försöksutskrivna och straffriförklarade. Den extra ordinarie skötersketjänst, som tilldelats sjukhuset för ändamålet, medgäve på grund av tjänstens låga löneställning icke anställandet av kompetent befattningshavare. Vidare föreslår styrelsen, att vid sjukhuset inrättas 5 skötartjänster och 9 skötersketjänster för förstärkning av personalen på vissa vårdavdelningar.

Ulleråkers sjukhus. Styrelsen föreslår, att vid sjukhuset inrättas 5 överskötersketjänster, 15 skötartjänster och 3 skötersketjänster. Av översköterskorna avses 2 såsom nattöversköterskor, 1 för terapiavdelningen å södra sjukhusets kvinnoavdelning, 1 för terapiavdelningen å mansavdelningen vid samma sjukhus och 1 såsom biträde åt verksläkaren vid vården av sjuk personal m. m. Av sköterskorna äro 2 avsedda för de nyssnämnda terapiavdelningarna och 1 för hypertermbehandling och annan terapi å norra sjukhusets kvinnoavdelning, medan de manliga befattningarna avses för förstärkning av personalen å vissa vårdavdelningar.

S:ta Annas sjukhus. Styrelsen föreslår, att vid sjukhuset inrättas 1 överskötersketjänst för hjälpverksamhet och familjevård. Styrelsen upplyser, att vid sjukhuset vore anställda 2 föreståndarinnor, av vilka den ena skulle biträda i hjälpverksamheten. Arbetet å vårdavdelningarna gäve emellertid föreståndarinnorna full sysselsättning och en ny befattningshavare erfordrades därför inom hjälpverksamhet och familjevård. Vidare föreslår styrelsen inrättande av 3 skötartjänster och 3 skötersketjänster för förstärkning av personalen å vissa vårdavdelningar.

Sundby sjukhus. Styrelsen upplyser, att i sjukhusets ursprungliga personalorganisation ingått 2 överskötare resp. 2 översköterskor på varje avdelning. Denna organisation vore nu stadd i avveckling och den ena av dessa tjänster på varje vårdavdelning skulle ersättas med en förste skötare resp. första sköterska. Från sjukhuset hade föreslagits, att antalet över-

skötare skulle minskas med 2 och ersättas med 2 förste skötare. Antalet överköterskor borde vidare av samma anledning framdeles minskas med 6. Då emellertid f. n. endast 3 vore vakanta, kunde minskningen nu icke bliva större än med 3, vilka tjänster borde utbytas mot första skötersketjänster.

Birgittas sjukhus. Styrelsen föreslår inrättande av 3 skötersketjänster, vilka erfordrades för att möjliggöra utökning av en vårdavdelning med f. n. 28 patienter med 6 vårdplatser.

Ryhovs sjukhus. Styrelsen framhåller, att en betydande utökning av personalen bleve erforderlig på grund av beslutade utvidgningar, som komme att tagas i bruk under budgetåret 1948/49. Sålunda uppförde Jönköpings stad en paviljong för halvroliga patienter, organiserad som en dubbelavdelning med plats för 19 män och 19 kvinnor. För driften av denna paviljong krävdes enligt av sjukhusledningen verkställd utredning 1 översköterska, 6 skötare och 7 sköterskor, vilken personal styrelsen ansåge skälig. Genom beslutade ändringsarbeten i paviljongerna 2 och 3 tillkomme vidare fyra avdelningar för lugna uppegående patienter med nattövervakning. Tvänne befintliga avdelningar med f. n. vardera 61 patienter minskades samtidigt till envar cirka 40 platser och organiserades därvid om till permanenta övervakningsavdelningar från att nu endast ha nattlig övervakning. Sjukhuset erhöle härigenom ytterligare 92 vårdplatser. Sjukhusledningen hade beräknat den erforderliga personalökningen till 2 överskötare, 2 förste skötare och 12 skötare samt 2 översköterskor, 2 första sköterskor och 12 sköterskor, vilken personalorganisation styrelsen för sin del ansåge rimlig. Styrelsen upplyser slutligen, att personalföreningen vid sjukhuset, under hänvisning bl. a. till den permanenta överbeläggningen, genom vilken personalen pressades över sin förmåga, hemställt om utökning av personalen å vissa avdelningar med 14 skötare och 16 sköterskor. Styrelsen vitsordar för sin del, att den rådande överbeläggningen — vilken ej ens efter de beslutade utvidgningarna kunde förväntas bliva nämnvärt minskad — hårt ansträngde vårdpersonalen. En avsevärd personalförstärkning vore därför motiverad. Styrelsen föreslår, att personalen å en var av 18 avdelningar vid sjukhuset utökas med en. För dessa 18 befattningshavare krävdes 9 ersättare. Det totala behovet av nya tjänster bleve sålunda 15 skötare och 12 sköterskor.

S:ta Gertruds sjukhus. Styrelsen föreslår inrättande av 9 skötersketjänster för förstärkning av personalen å vissa vårdavdelningar.

S:t Lars sjukhus. Styrelsen föreslår en dubbling av de två befintliga behandlingsavdelningarna, vilka f. n. betjänade hela sjukhuset. Härför krävdes anställande av ytterligare 2 skötare och 4 sköterskor. Vidare upplyser styrelsen, att vid sjukhuset 5 ordinarie skötarbefattningar enligt styrelsens medgivande f. n. uppehöles av extra ordinarie sköterskor för att pröva lämpligheten av kvinnlig vårdpersonal å vissa mansavdelningar. Då denna försöksvis vidtagna anordning utfallit väl, föreslår styrelsen, att antalet sköterskor ökas med 5 och antalet skötare samtidigt minskas med 5.

S:t Maria sjukhus. Styrelsen föreslår inrättande av 5 skötersketjänster för förstärkning av personalen å vissa vårdavdelningar.

S:t Jörgens sjukhus. Styrelsen föreslår, att vid sjukhuset inrättas 1 skötartjänst och 3 skötersketjänster, samt motiverar förslaget med det intensiva arbetet inom sjukvården vid sjukhuset.

Restads sjukhus. Styrelsen upplyser, att sjukhusets direktion hemställt, att 1 överfällig överskötersketjänst måtte förändras till överskötersketjänst med tjänstgöring å laboratorium och å apotek samt att 1 skötartjänst måtte

nyinrättas. Styrelsen föreslår för sin del, att överskötartjänsten ändras till skötartjänst, samt meddelar, att styrelsen tillmötesgått önskemålet om ytterligare arbetskrafter på apotek och laboratorium på så sätt, att styrelsen till sjukhusets förfogande ställt en disponibel laboratoriebiträdesbefattning.

Källshagens sjukhus. Styrelsen föreslår, att vid sjukhuset inrättas 1 överskötartjänst och 3 skötartjänster för att möjliggöra uppdelning på två vårdavdelningar av en befintlig vårdavdelning, avsedd för 80 oroliga imbecilla.

Mariebergs sjukhus. För tillgodoseende av det ökade personalbehovet vid den förestående utvidgningen av kvinnoavdelningen vid sjukhuset med 119 vårdplatser föreslår styrelsen inrättande av 2 överskötersketjänster och 27 skötersketjänster. Vidare föreslår styrelsen, att vid sjukhuset inrättas 1 överskötersketjänst för röntgenavdelningen och laboratoriet.

Västra Marks sjukhus. Styrelsen föreslår inrättande av 4 skötersketjänster för att möjliggöra uppdelning i två enheter av en vårdavdelning, avsedd för 89 asociala kvinnor.

Sätters sjukhus. Styrelsen föreslår, att 2 vakanta överskötersketjänster, vilka icke vore placerade å avdelningar och uppehöles av sjukvårdsvikarier, placeras den ena som nattöversköterska och den andra på laboratoriet samt att som ersättare för dem i det direkta sjukvårdsarbetet nyanställas 2 sköterskor. Vidare föreslår styrelsen, att vid sjukhuset inrättas ytterligare 7 skötartjänster och 13 skötersketjänster. Av dessa avses 1 skötarbefattning och 1 sköterskebefattning för behandlingsavdelningen å sjukhusets mansavdelning samt de återstående tjänsterna för förstärkning av personalen å vissa vårdavdelningar.

Sidsjöns sjukhus. Styrelsen upplyser, att på styrelsens uppdrag vid sjukhuset verkställt en utredning angående förutsättningarna för anordnande av utökade arbetsmöjligheter för patienterna å specialavdelningen. Sjukhusledningen hade därvid framhållit, att åtgärder borde vidtagas för beredande av sysselsättning för ytterligare 25 patienter å avdelningen. För patienternas sysselsättning finnes f. n. inrättade en konfektionsverkstad samt en kuvertverkstad och en bokbinderiverkstad. Å konfektionsverkstaden, där 1 hantverksföreståndare och 1 hantverkare vore anställda, skulle genom anställande av ytterligare 1 hantverkare arbete kunna beredas för 7 patienter utöver nuvarande 13. Intill bokbinderiverkstaden skulle utrymme kunna beredas för sysselsättning av 10 patienter i slöjd, korgmakeri och borstbinderi. Vidare kunde i avdelningens skyddsrum plats beredas för industriellt tempoarbete, vilket kunde erhållas från telegrafverket, vilket ställt sig välvilligt därtill, då dess i Sundsvall inrättade fabrik komme igång. Därstädes skulle 8 patienter kunna sysselsättas. För handledning och övervakning av patienterna i de nya verkstäderna erfordrades i verkstaden för slöjd, korgmakeri och borstbinderi 4 och i skyddsrummet 2 befattningshavare tillhörande sjukvårdspersonalen. Styrelsen anför för egen del, att det vore av vikt för såväl lugnet inom specialavdelningen som för patienternas förmåga till social återinpassning, att de i största utsträckning kunde beredas sysselsättning, och hemställer därför, att 6 befattningar såsom skötare och 1 befattning såsom extra ordinare hantverkare (skräddare) måtte inrättas vid sjukhuset fr. o. m. nästa budgetår.

Frösö sjukhus. Styrelsen föreslår inrättande av 3 skötartjänster och 3 skötersketjänster för förstärkning av personalen å vissa vårdavdelningar.

Umedalens sjukhus. Styrelsen föreslår, att vid sjukhuset inrättas 1 överskötersketjänst för apotek, röntgen, laboratorium m. m. samt att 1 första skötartjänst vid sjukhuset utbytes mot 1 befattning såsom första sköterska.

Sekundäravdelningen å Rosöga. Den erforderliga sjukvårdspersonalen vid flyktinglägret å Rosöga, vilket, såsom framgår av det föregående, enligt sty-

relsens förslag skulle tagas i anspråk såsom sekundäravdelning till Sundby sjukhus med omkring 80 vårdplatser (varav 40 för lugna kroniskt sjuka män och 40 för lugna kroniskt sjuka kvinnor) har styrelsen beräknat till 1 översköterska, 2 första sköterskor, 2 skötare och 7 sköterskor.

Sjukhuset å Bona. Såsom framgår av det föregående har styrelsen räknat med att statens uppfostringsanstalt å Bona fr. o. m. nästa budgetår skulle omorganiseras till sjukhus för asociala imbecilla män. Styrelsen framhåller, att det patientmaterial, som enligt styrelsens planer i första hand skulle vårdas i de nu under ombyggnad varande båda paviljongerna därstädes, vore relativt lättskött och pålitligt. I nämnda paviljonger komme att inrymmas fyra avdelningar om cirka 30 vårdplatser. Styrelsen anser, att av dessa avdelningar två böra förestås av överskötare och två av översköterskor. För arbetet i avdelningskök, avdelningarnas städning och dylikt borde genomgående kvinnlig arbetskraft anställas. I enlighet härmed har styrelsen föreslagit följande personaluppsättning för avdelningarna, nämligen 2 överskötare, 2 översköterskor, 2 förste skötare, 2 första sköterskor, 17 skötare och 8 sköterskor. Vad angår uppsyningspersonalen framlägger styrelsen icke förslag om inrättande av någon ny tjänst härför utan föreslår i stället, att en vakant föreståndarinnebefattning i Ca 14 vid ett till S:t Sigfrids sjukhus anslutet centralhem för familjevård, vilken icke längre erfordrades därstädes, tills vidare disponeras för sjukhuset å Bona.

Styrelsens förslag beträffande sjukvårdspersonalen innebära sammanfattningsvis, att följande tjänster skulle tillkomma, nämligen 2 överskötar-tjänster, 14 överskötersketjänster, 17 förste skötartjänster, 20 första skötersketjänster, 81 skötartjänster och 128 skötersketjänster. De nya tjänsterna som överskötare, översköterska, förste skötare och första sköterska borde enligt styrelsen uppföras på ordinarie stat i resp. Ca 13, Ca 12, Ca 12 och Ca 10. Av de nya skötar- och skötersketjänsterna borde i överensstämmelse med hittills tillämpad norm för fördelning på ordinarie och extra ordinarie stat 54 skötartjänster upptagas såsom ordinarie i Ca 11 och 27 såsom extra ordinarie i Ce 11 samt 85 skötersketjänster såsom ordinarie i Ca 8 och 43 såsom extra ordinarie i Ce 8.

Dispositionsrätten beträffande några av de nya ordinarie skötarbefattningarna borde emellertid, anför styrelsen vidare, tills vidare begränsas. Efter omändringen av statens uppfostringsanstalt å Bona till sinnessjukhus borde man nämligen söka bereda ett så stort antal som möjligt av anstaltens nuvarande personal med långvarig tjänstetid fortsatt anställning därstädes. På grundval av inhämtade uppgifter angående denna personal ansåge sig styrelsen böra räkna med att bland andra 2 förste förmän i Ca 13 och 1 förman i Ca 11 efter viss omskolning skulle kunna anställas såsom skötare vid anstalten eller i vart fall tills vidare ersätta sådana befattningshavare. Därav borde följa att de 2 förste förmännens befattningar, som vore hänfödda till högre lönegrad än skötartjänst, borde uppföras å övergångsstat. Så syntes också tills vidare böra ske med förmanslänsten. I enlighet härmed skulle 3 ordinarie skötarbefattningar få tillsättas, endast i den mån innehavarna av de ifrågavarande å övergångsstat uppförda förmanstjänsterna i Ca 13 resp. Ca 11 avginge.

Styrelsen erinrar vidare om att vid *de rättspsykiatriska avdelningarna* f. n. funnes inrättade 6 befattningar som socialassistent i Ce 11. För att kunna nyanställa och behålla socialassistenter vore det enligt styrelsens mening erforderligt, att deras löneförmåner förbättrades. Vid tjänsternas inrättande hade socialassistenterna jämförts med föreståndarinnorna vid statens sinnessjukhus. Fr. o. m. den 1 juli 1947 hade de sistnämnda blivit placerade i Ca 14. Styrelsen anser det nödvändigt, att socialassistenternas löneställning åter sättes i paritet med dessa föreståndarinnors, och föreslår därför, att de fr. o. m. den 1 juli 1948 placeras i Ce 14.

Vid flera av de rättspsykiatriska avdelningarna hade, fortsätter styrelsen, på grund av organisationens otillräcklighet svårigheter yppat sig att inom föreskriven tid medhinna utlåtandena. En av utvägarna att avhjälpa denna olägenhet syntes vara att öka antalet socialassistenter. I första hand vore de rättspsykiatriska avdelningarna vid Sidsjöns och Ulleråkers sjukhus i behov av sådan förstärkning. Styrelsen föreslår därför att 2 befattningar såsom socialassistent nyinrättas.

Slutligen har styrelsen, för att utan allt för stor tidsutdräkt kunna tillmötesgå berättigade krav från sjukhusens sida på ytterligare tekniskt utbildad personal för *laboratoriernas* betjäning, föreslagit en ökning av antalet laboratoriebiträdesbefattningar i Ce 10 med 4 till 12.

Kontorspersonal.

Styrelsen föreslår, att vid *Frösö sjukhus* inrättas en kontoristbefattning i Ca 13 samt anför som skäl härför bl. a., att arbetsbördan för den fåtaliga kontorspersonalen vid sjukhuset — förutom sjukhusintendenten 1 assistent i Ca 19, 1 kassör i Ca 16, 1 kanslibitråde i Ca 11 samt såsom extra arbetskrafter 1 extra kontorist och 1 skrivbiträde — vore mycket stor, samt att vid sjukhus av motsvarande storlek, såsom Birgittas och Mariebergs sjukhus, funnes inrättad en kontoristbefattning i Ca 13.

Styrelsen framhåller vidare, att pågående byggnadsarbeten vid *Furunäsets sjukhus*, genom vilka sjukhusets vårdplatsantal komme att öka från nuvarande 564 till omkring 800, numera fortskridit så långt, att vidtagandet av åtgärder för de nytillkommande vårdplatsernas utrustande med erforderliga inventarier vore förestående. Kontorspersonalens arbetsuppgifter komme därmed att utökas, varför styrelsen ansåge befogat, att denna personal förstärkes med 1 kontorist i Ca 13.

Vad beträffar *sjukhuset å Bona* framhåller styrelsen, att detta i fullt utbyggt skick — 337 vårdplatser för asociala imbecilla män — komme att i vart fall vara behov av följande befattningar för sjukhuskontoret, nämligen 1 sjukhusintendent, 1 assistent och 1 kassör. Därjämte syntes komma att erfordras viss arbetskraft för enklare kontorsgöromål. Till det blivande sjukhuset vore anslutet ett omfattande jordbruk — cirka 300 tunnland — i vilket enligt styrelsens planer patienterna i stor utsträckning skulle sysselsättas. Med hänsyn till klienteletts art vore vidare en relativt omfattande verkstadsdrift vid anstalten ändamålsenlig. De nu nämnda förvaltnings-

grenarna syntes också bliva av större omfång än vid de flesta övriga sinnessjukhus och komme därför att ställa stora krav på förvaltningstjänstemännen. Med hänsyn till dessa förhållanden anser styrelsen, att befattningen såsom sjukhusintendent bör placeras i högre löneställning än vid andra sinnessjukhus med motsvarande antal vårdplatser, och föreslår därför, att tjänsten placeras i Ca 27 eller i samma lönegrad som sådan tjänst vid medelstort sinnessjukhus. Nyssnämnda förhållanden beträffande den ekonomiska förvaltningen med därav följande omfattande upphandlingar, förrådshållning och bokföring motivera också enligt styrelsen, att vid sjukhuset inrättas en assistenttjänst i stället för en kontoristtjänst såsom vid andra sjukhus med motsvarande platsantal. Assistentbefattningen bör enligt styrelsen placeras i samma lönegrad som motsvarande tjänst vid medelstort sjukhus eller i Ca 19. I anslutning härtill borde kassörsbefattningen hänföras till Ca 16. Samtliga nu nämnda tjänster borde med hänsyn till den mångfald arbetsuppgifter (utrustning, organisation av verkstadsdrift m. m.), som i och med sjukhusets öppnande komme att åvila kontorspersonalen, inrättas redan fr. o. m. budgetåret 1948/49.

Av de anstaltens nuvarande befattningshavare, fortsätter styrelsen, som borde beredas fortsatt anställning därstädes, syntes räkenskapsföraren och redogöraren i Ca 21, som innehåft anställning vid anstalten under mer än 25 år, kunna fullgöra de arbetsuppgifter för vilka assistenttjänsten föreslagits inrättad. Vidare syntes en av anstaltens 5 förste förmän i Ca 13, vilken innehåft anställning vid anstalten under ungefär lika lång tid som nyssnämnde befattningshavare, lämpligen böra anlitas för att fullgöra vissa relativt enkla göromål inom sjukhuskontoret. Denne förman fullgjorde redan nu liknande arbetsuppgifter å anstaltens kontor. I enlighet härmed borde de båda sistnämnda befattningshavarnas tjänster uppföras å övergångsstat. Tillika borde föreskrivas, dels att den föreslagna nya assistentbefattningen icke finge tillsättas, så länge innehavaren av tjänsten såsom räkenskapsförare och redogörare kvarstode i tjänst, dels ock att det skulle åvila nyss angivne förste förman att tjänstgöra å sjukhuskontoret.

Ekonomipersonal.

Styrelsen upplyser, att å skradderiverkstaden vid *Vipeholms sjukhus* funnes anställd en ordinarie befattningshavare, hantverksföreståndaren. Alltsedan sjukhusets öppnande hade dessutom funnits anställd en extra skraddare, som avlönats från för ändamålet särskilt anvisade medel. Å sjukhuset vårdades cirka 680 manliga patienter och antalet manlig personal, berättigad till tjänstekläder, utgjorde 116. Då således ett konstant behov förelåge av två befattningshavare på skradderiverkstaden, föreslår styrelsen, att 1 hantverkarbefattning i Ca 10 inrättas vid sjukhuset.

Vidare framhåller styrelsen, att det efter pågående utbyggnad av *Furunäsets sjukhus* syntes styrelsen skäligt, att 2 hantverkare i Ca 10 (reparatör och smed), i likhet med vad fallet vore vid andra sjukhus av samma storleksordning, erhöles ställning såsom hantverksföreståndare. Styrelsen

föreslår därför, att dessa båda hantverkarbefattningar utbytas mot hantverksföreståndarbefattningar i Ca 12.

Styrelsen föreslår härjämte, att vid *Birgittas sjukhus* inrättas 1 ekonomibiträdestjänst i Ce 9, avsedd för sjukhusets centralkök. Som stöd för förslaget framhåller styrelsen, att på grund av nuvarande vårdformer och viss förändring av patientklientelet manlig patientarbetskraft icke längre vore att påräkna för centralköket i samma utsträckning som tidigare.

Såsom framgår av vad som anförts i samband med redogörelsen för styrelsens förslag i fråga om sjukvårdspersonalen har styrelsen vidare hemställt om inrättande av 1 hantverkartjänst i Ce 10 vid specialavdelningen vid *Sidsjöns sjukhus*.

Den erforderliga ekonomipersonalen vid den föreslagna *sekundäravdelningen å Rosöga* beräknar styrelsen till 2 eldare i Ce 9, 1 ekonomibitråde i Ce 9 för transporter, renhållning och dylikt, 1 ekonomibitråde i Ce 6 för tjänstgöring som kokerska samt 3 ekonomibiträden i Ce 2 för kök, servering, städning och dylikt.

För det blivande *sjukhuset å Bona* anser styrelsen följande befattningar erforderliga för ekonomipersonal (frånsett personal för trädgård och jordbruk), nämligen 1 maskinmästare i Ca 17, 1 maskinist i Ca 13, 2 eldare i Ca 9 och 1 eldare i Ce 9, 2 hantverksföreståndare i Ca 14, 1 hantverksföreståndare i Ca 12, 6 hantverkare i Ca 10 och 1 sömmerska i Ca 7, 1 köksföreståndare i Ca 10 och 1 tvättföreståndare i Ca 8 samt 1 yttre nattvakt i Ca 10, 1 ekonomibitråde i Ca 6 och 8 ekonomibiträden i Ce 2. Styrelsen anför beträffande denna personal i huvudsak följande:

Frånsett befattningarna för verkstäder och arbetssalar överensstämmer den föreslagna organisationen i stort sett med motsvarande del av personalstaten för vart och ett av de befintliga mindre sinnessjukhusen. Förslaget innebär icke heller någon egentlig personalutökning utöver den nu anställda utom beträffande maskinmästartjänsten. Denna kommer emellertid att bli erforderlig till följd av den kraftigare dimensionering av panncentralen, som är erforderlig för anstaltens omändring till sjukhus. Det må framhållas, att maskinmästaren även bör vara platskontrollant vid uppförandet av planerad ny sådan central. Maskinisttjänsten motsvaras av en vid anstalten redan inrättad sådan tjänst och innehavaren därav torde böra beredas motsvarande anställning även fr. o. m. den 1 juli 1948.

Organisationen av personalen för verkstäder och arbetssalar är avpassad med hänsyn till den relativt omfattande verkstadsdrift, som bör finnas vid sjukhuset för patienternas sysselsättning. De 2 hantverksföreståndarna i Ca 14 äro avsedda att förestå skrädderi och snickeri. Hantverksföreståndaren i Ca 12 är ämnad såsom föreståndare för skomakeri. Av hantverkarna äro 2 avsedda för skrädderiet och 1 för snickeriverkstaden. De 3 övriga befattningarna av detta slag äro avsedda för murare, sadelmakare och reparatör (smed) och sålunda icke för verkstäder, i vilka patienter komma att sysselsättas i någon större utsträckning. De äro dock icke desto mindre erforderliga för anstaltens drift. Det ifrågasatta personalbeståndet för skrädderiverkstaden har avpassats så, att det redan från sjukhusets öppnande skall vara möjligt att därstädes igångsätta konfektionstillverkning av persedlar för sinnessjukhusens räkning. Såväl för denna verksamhetsgren som

för andra former av verkstadsdrift och dylikt kunna emellertid framdeles, då sjukhuset helt utbyggt, ytterligare befattningar komma att erfordras.

Tjänsten såsom sömmerska kräves huvudsakligen för de reparationer av sjukhusets linne, gång- och sängkläder, som icke lämpligen kunna utföras å skradderverkstaden.

Befattningen såsom köksföreståndare motsvaras av en vid anstalten redan befintlig sådan tjänst, vars innehavare bör övergå i sjukhusets tjänst som köksföreståndare. Den föreslagna tjänsten såsom ekonomibitråde i Ca 6 är avsedd för en kokerska, medan ekonomibiträdena i Ce 2 erfordras i kök samt för servering och städning.

Styrelsen framhåller vidare, att redan nu vid anstalten å Bona funnes befattningshavare för de olika hantverk, vilka styrelsen avsett skola vara representerade även efter anstaltens omändring till sjukhus. Dessa befattningshavare, som bl. a. undervisade och handledde de intagna i resp. yrkesarbeten, borde också i möjligaste mån beredas fortsatt anställning för motsvarande uppgifter. Sålunda syntes 2 yrkesmästare i Ca 15 lämpligen kunna fullgöra de arbetsuppgifter, för vilka tjänsterna såsom hantverksföreståndare i Ca 14 föreslagits inrättade, samt 5 yrkesmästare i Ca 13 och 1 förman i Ca 11 de göromål, för vilka de 6 hantverkartjänsterna i Ca 10 vore avsedda. I enlighet härmed föreslår styrelsen, att nu nämnda 8 ordinarie tjänstemäns befattningar uppföras å övergångsstat samt att tjänsterna såsom hantverksföreståndare i Ca 14 och såsom hantverkare i Ca 10 icke skola tillsättas, så länge resp. innehavare av de å övergångsstat upptagna befattningarna kvarstå i tjänst.

För ledningen av jordbruket vid det nya sjukhuset föreslår styrelsen inrättande av följande befattningar, nämligen 1 lantbruksinspektör i Ce 21, 1 befallningsman i Ce 14, 1 föreståndare för djurstall i Ce 12 och 1 föreståndare för djurstall i Ce 9 samt för ledningen av trädgården 1 trädgårdsmästare i Ca 12. Rörande dessa tjänster anför styrelsen i huvudsak följande:

På grund av det till Bonaanstalten hörande jordbrukets omfattning (cirka 300 tunnland) och den därmed förenade djurhållningen finnas f. n. relativt många tjänster för denna drift, av vilka de i ledarställning äro placerade i högre lönegrader än motsvarande eller liknande befattningar vid sinnessjukhusen. Jordbruksdriften förestås av en lantbruksinspektör, tillika avdelningsföreståndare, i Ca 22 jämte en uppsyningsman i Ca 15. För ladugården svarar en förste förman i Ca 13.

Givetvis erfordras högt kvalificerad sakkunnig personal för ledningen av dessa omfattande verksamhetsgrenar även sedan anstalten ställts till sinnessjukvårdens disposition. Tjänsterna för föreståndarpersonalen böra därför även i fortsättningen vara relativt högt lönegradsplacerade. De torde dock få i viss mån ändrad karaktär genom att innehavarnas ansvar för det å anstalten omhändertagna klientelet till huvudsaklig del överflyttas på sjukvårdspersonal. Denna omständighet torde böra föranleda viss nedflyttning i lönegrad.

Anslutning av jordbruksdriften till ett sinnessjukhus torde numera icke vara motiverad i vidare mån än som är lämpligt för att därigenom bereda patienterna ur vårdsynpunkt ändamålsenlig sysselsättning. För en stor del av det klientel, som enligt styrelsens planer skulle omhändertagas å Bona-

anstalten, är jordbruksarbete mycket fördelaktigt, men huruvida det kan anses vara lämpligt, att sjukhusdriften innefattar jordbruk av den storleksordning, varom här är fråga, anser sig styrelsen kunna bedöma först sedan någon tids erfarenhet därav vunnits. I vart fall anser styrelsen, att man bör räkna med möjligheten av att en reduktion på ett eller annat sätt av verksamhetens omfattning kan komma att bliva aktuell.

På grund härav anser styrelsen, att befattningarna för ledningen av jordbruksdriften vid det blivande sjukhuset å Bona — åtminstone tills vidare — endast böra upptagas såsom extra ordinarie, varigenom större möjligheter till omprövning av organisationen hållas öppna. För att driva jordbruket med därtill hörande djurhållning i nuvarande omfattning synes organisationen av den närmaste ledningen i stort sett böra överensstämma med den nuvarande och styrelsen föreslår därför att följande extra ordinarie befattningar inrättas, nämligen 1 lantbruksinspektör i Ce 21, 1 befallningsman i Ce 14, 1 föreståndare för djurstall i Ce 12 och 1 föreståndare för djurstall i Ce 9. Befallningsmanstjänsten skulle motsvara den tidigare nämnda uppsyningsmansbefattningen. Tjänsten såsom föreståndare för djurstall i Ce 12 är avsedd för ladugårdsdriftens räkning. Denna verksamhets omfattning vid ett jordbruk av ifrågavarande storlek torde motivera angivna löneställning, som med två lönegrader överstiger den högsta placeringen av motsvarande befattningar vid andra sinnessjukhus. Den föreslagna tjänsten i Ce 9 såsom föreståndare för djurstall är avsedd för driften av svingården. Innehavaren därav skulle enligt styrelsens mening sortera under föreståndaren för ladugården, varför anledning till högre löneställning än som föreslagits icke torde finnas.

Trädgårdsdriften vid Bonaanstalten förestås f. n. av en trädgårdsmästare i Ca 13. Omändringen av anstalten till sjukhus utgör enligt medicinalstyrelsens mening närmast ett skäl för övervägande, huruvida denna drift icke bör utvidgas. Stora möjligheter till produktion av trädgårdsalster äro nämligen av största betydelse för ett sinnessjukhus, ej endast med hänsyn till angelägenheten av att berika kosthållet med grönsaker och dylikt, utan även emedan trädgårdsarbete är en synnerligen lämplig form för sysselsättning av patienter. Samma omständighet, som tidigare åberopats beträffande löneställningen för föreståndarpersonalen inom jordbruket, talar dock för viss nedflyttning i lönegrad av anstaltens trädgårdsmästarebefattning i paritet med sådan befattning vid sinnessjukhus med ungefär samma vårdplatsantal. Sålunda föreslår medicinalstyrelsen, att 1 ordinarie befattning såsom trädgårdsmästare i Ca 12 upptages i sinnessjukhusens personalförteckning, avsedd för det blivande sjukhuset å Bona.

Innehavarna av nuvarande tjänster, tillhörande den närmaste ledningen av jordbruk och trädgård, böra enligt styrelsens mening lämpligen bibehållas även efter utgången av innevarande budgetår. Styrelsen föreslår därför, att följande ordinarie befattningar uppföras å övergångsstat, nämligen 1 lantbruksinspektör, tillika avdelningsföreståndare, i Ca 22, 1 uppsyningsman i Ca 15, 1 förste förman i Ca 13 och 1 trädgårdsmästare i Ca 13. Så länge innehavarna av dessa kvarstode i tjänst, skulle de föreslagna befattningarna såsom lantbruksinspektör i Ce 21, befallningsman i Ce 14 och föreståndare för djurstall i Ce 12 samt tjänsten såsom trädgårdsmästare i Ca 12 icke få tillsättas.

Styrelsen har slutligen föreslagit inrättande för det nya sjukhusets räkning av sammanlagt 10 tjänster såsom ekonomibiträde i Ca eller Ce 9. Av

dessa har styrelsen beräknat 2 för transporter, renhållning och dylikt, 1 för trädgårdsdriften och 7 för jordbruket och därtill ansluten ladugård m. m. Styrelsen har därvid jämväl räknat med att uppkommande överskottsmedel av driften skulle få disponeras av anstalten för avlönande av extra jordbruksarbetare, jordbrukselever och dylikt, i den mån sådan arbetskraft måste anlitas. Av de 10 nya ekonomibiträdena borde i enlighet med tidigare tillämpad norm beträffande fördelningen av sådana befattningar på ordinarie och extra ordinarie stat 6 uppföras såsom ordinarie i Ca 9 och 4 såsom extra ordinarie i Ce 9.

Av den nuvarande personalen vid Bonaanstalten böra enligt styrelsen 1 förste förman i Ca 13 och 4 förmän i Ca 11 beredas fortsatt anställning och därvid ersätta ekonomibiträden i Ca 9. Styrelsen föreslår därför, att deras tjänster uppföres å övergångsstat och att 5 av de föreslagna 6 nya ekonomibiträdesbefattningarna i Ca 9 hållas obesatta, så länge nämnda förmän kvarstå i tjänst.

Styrelsen har slutligen meddelat, att innehavarna av de i gällande personalförteckning för statens sinnessjukhus å övergångsstat uppförda båda befattningarna såsom köksförestånderska av 1:a klass i Ca 11 och tvättförestånderska av 1:a klass i Ca 10 avginge med pension under innevarande budgetår, varför dessa tjänster borde uteslutas ur förteckningen.

Sammanfattning och anslagsberäkning.

Vid bifall till styrelsens sålunda framlagda förslag skulle tillkomma följande ordinarie befattningar, nämligen 8 överläkare (Ca 32), 4 förste läkare (Ca 31), 3 andre läkare (Ca 29), 1 sjukhusintendent (Ca 27), 1 assistent (Ca 19), 1 kassör (Ca 16), 2 kontorister (Ca 13), 2 överskötare (Ca 13), 17 förste skötare (Ca 12), 40 översköterskor (Ca 12), 54 skötare (Ca 11), 20 första sköterskor (Ca 10), 85 sköterskor (Ca 8), 1 maskinmästare (Ca 17), 1 maskinist (Ca 13), 2 eldare (Ca 9), 2 hantverksföreståndare (Ca 14), 3 hantverksföreståndare (Ca 12), 5 hantverkare (Ca 10), 1 sömmerska (Ca 7), 1 köksföreståndare (Ca 10), 1 tvättföreståndare (Ca 8), 1 trädgårdsmästare (Ca 12), 1 yttre nattvakt (Ca 10), 6 ekonomibiträden (Ca 9) och 1 ekonomibiträde (Ca 6). Å andra sidan skulle indragas 3 befattningar som överläkare (Ca 30). Å övergångsstat skulle uppföras 1 lantbruksinspektör, tillika avdelningsföreståndare (Ca 22), 1 räkenskapsförare och redogörare (Ca 21), 1 uppsyningsman (Ca 15), 2 yrkesmästare (Ca 15), 5 förste förmän (Ca 13), 1 trädgårdsmästare (Ca 13), 5 yrkesmästare (Ca 13) och 6 förmän (Ca 11), medan från övergångsstaten skulle avgå 1 köksförestånderska av 1:a klass (Ca 11) och 1 tvättförestånderska av 1:a klass (Ca 10).

De föreslagna ändringarna beträffande den ordinarie personalen beräknar styrelsen komma att medföra en kostnadsökning av cirka 1 400 000 kronor, varför styrelsen föreslår, att anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän upptages till (26 000 000 + 1 400 000) 27 400 000 kronor.

Under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar,

bestämda av Kungl. Maj:t, har styrelsen med anledning av förslaget om höjning av arvodet för rättspsykiatriska undersökningar på Gotland beräknat en kostnadsökning av 700 kronor. Vidare borde vid bifall till förslagen om särskilda arvoden om 1 200 kronor till de föreslagna förste läkarna med självständigt ansvar vid vart och ett av Ulleråkers, Ryhovs, S:t Lars och Restads sjukhus under posten beräknas 4 800 kronor. Å andra sidan kunde, därest styrelsens förslag om inrättande av en särskild överläkartjänst för hjälpverksamhet och familjevård vid Ryhovs sjukhus bifölles, det nuvarande arvodet å 600 kronor för hjälpverksamhetsgöromål därstädes bortfalla. I enlighet härmed föreslår styrelsen, att anslagsposten upptages till $(104\,500 + 700 + 4\,800 - 600)$ 109 400 kronor.

Beträffande övrig icke-ordinarie personal innebär styrelsens förslag, att följande extra ordinarie befattningar skulle tillkomma, nämligen 1 andre läkare (Ce 29), 8 socialassistenter (Ce 14), 27 skötare (Ce 11), 4 laboratoriebiträden (Ce 10), 43 sköterskor (Ce 8), 3 eldare (Ce 9), 1 hantverkare (Ce 10), 1 lantbruksinspektör (Ce 21), 1 befallningsman (Ce 14), 1 föreståndare för djurstall (Ce 12), 1 föreståndare för djurstall (Ce 9), 6 ekonomibiträden (Ce 9), 1 ekonomibiträde (Ce 6) och 11 ekonomibiträden (Ce 2). Å andra sidan skulle indragas 26 överskötersketjänster (Ce 12) och 6 befattningar som socialassistent (Ce 11).

De föreslagna ändringarna i fråga om den extra ordinarie personalen beräknar styrelsen komma att medföra en kostnadsökning av cirka 300 000 kronor. Därjämte bör enligt styrelsen för avlöning av vikarier under semester m. m. för nytillkommande befattningshavare samt till förhöjd ersättning åt vikarierande läkare beräknas förslagsvis 180 000 kronor. I enlighet härmed föreslår styrelsen, att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptages till $(16\,300\,000 + 300\,000 + 180\,000)$ 16 780 000 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg har styrelsen slutligen beräknat till 5 210 600 kronor.

Enligt styrelsens beräkningar skulle sålunda medelsbehovet för avlöningar till personal vid statens sinnessjukhus för nästa budgetår kunna beräknas till $(27\,400\,000 + 109\,400 + 16\,780\,000 + 5\,210\,600)$ 49 500 000 kronor.

Yttranden över medicinalstyrelsens petitaframställning m. m.

Över medicinalstyrelsens petitaframställning ha utlåtanden avgivits av statskontoret och statens lönenämnd.

Statskontoret anför till att börja med, att behovet av personal vid statens sinnessjukhus undandroge sig ämbetsverkets bedömande. Statskontoret erinrar emellertid om att statens sjukhusutredning av år 1943 hade i uppdrag att bl. a. företaga undersökningar i syfte att inom de skilda sjukhusen och sjukhustyperna söka rationalisera arbetet samt inom ramen för gällande arbetstidsbegränsning bättre tillvarata personalens arbetskraft. Under sådana omständigheter borde enligt ämbetsverkets mening — i avsaknaden på resultatet av nämnda utredningsuppdrag — förändringar i per-

sonaluppsättningen icke ske i andra fall, än då de befunnas icke kunna anstå utan allvarliga olägenheter för sjukvården.

Från denna utgångspunkt anser sig statskontoret icke kunna biträda medicinalstyrelsens förslag om uppflyttning av befattningar i högre lönegrad och inrättande av nya slag av tjänster. Statskontoret avstyrker sålunda de föreslagna befattningarna som »biträdande överläkare». I den mån behov av ytterligare läkarkrafter prövades föreligga, borde detta avhjälpas genom anställande av andre läkare, vilket f. ö. föreslagits av direktionen för Ulleråkers sjukhus.

Icke heller anser sig ämbetsverket kunna tillstyrka medicinalstyrelsens förslag om uppflyttning av överläkarna vid de rättspsykiatriska avdelningarna till Ca 32.

Beträffande förslaget att inrätta ytterligare tjänster som överläkare för handhavande av hjälpverksamheten erinrar statskontoret om den av föredragande statsrådet vid anmälan av frågan om anslag till sinnessjukhusen i 1947 års statsverksproposition angivna uppfattningen, att vissa omständigheter, bl. a. den väntade utbyggnaden av psykiatriska avdelningar vid centralasarettan samt av den psykiska ungdoms- och barnavården, talade för att statsmakterna tills vidare icke i princip bunde sig för generellt inrättande av dylika tjänster vid sinnessjukhusen. I enlighet härmed och under framhållande, att särskilda omständigheter åberopats för inrättandet av nu befintliga dylika tjänster vid vissa sinnessjukhus, anser sig statskontoret icke kunna biträda medicinalstyrelsens förslag i denna del.

Statskontoret anser vidare icke den motivering bärande, som anförts till stöd för förslagen om högre löneställning för vissa befattningshavare vid det blivande sjukhuset å Bona än för motsvarande befattningshavare vid andra sjukhus. Intill dess någon erfarenhet vunnits om arbetsuppgifternas art och omfattning, borde de här avsedda befattningarna icke erhålla högre löneställning, än vad som i allmänhet tillämpades vid sjukhus av samma storlek. Särskilt syntes betänkligheter av principiell art möta mot att inplacera sjukhuschefen i högre lönegrad än vid andra specialsjukhus med motsvarande antal vårdplatser. Vidare måste statskontoret ifrågasätta, huruvida anledning förefunnas att på förslaget sätt utöka maskin- och eldarpersonalen.

Statens lönenämnd framhåller till en början, att nämnden icke ansett sig kunna närmare pröva behovet av de föreslagna förstärkningarna av personalen vid statens sinnessjukhus. Lönenämnden hade därför begränsat sig till att behandla de förändringar, som avsåge lönesättningsgrunder eller därmed jämförliga frågor.

Vad angår förslaget om uppflyttning av samtliga vid det rättspsykiatriska undersökningsväsendet anställda överläkare från Ca 30 resp. Ca 31 till Ca 32 framhåller lönenämnden, att fastställandet av löneställningen för dessa överläkare och motsvarande läkare vid fångvårdens undersökningsstationer skett under hänsynstagande till avlöningsförmånerna för läkarna vid statens sinnessjukhus. Därvid hade jämväl beaktats, dels att lönerna

till undersökningsläkarna måste avpassas så, att de möjliggjorde en tillfredsställande rekrytering, dels ock att läkarnas förflyttning mellan undersökningsstationerna och sinnessjukvården underlättades. Det rådde sålunda ett sådant samband mellan avlöningsförmånerna till läkarna vid sinnessjukvårdens och fångvårdens rättspsykiatriska undersökningsstationer samt vid sinnessjukvården i övrigt, att en förändring av löneställningen för någon av dessa grupper måste medföra konsekvenser även för de övriga. Vidare ville nämnden erinra om att frågan om avlöningsförmånerna för läkarna vid statens sinnessjukhus kunde väntas bli föremål för översyn av statens sinnessjukvårdsberedning i samband med dess utredning om sinnessjukvårdens effektivisering. Med hänsyn härtill anser lönenämnden, att med en prövning av medicinalstyrelsens förslag om lönegradsuppflyttning av överläkarna vid undersökningsavdelningarna bör tills vidare anstå.

I fråga om förslaget om uppdelning av vissa överläkaravdelningar mellan överläkaren och en förste läkare med eget ansvar anför lönenämnden, att även detta förslag måhända kunde anstå i avbidan på den nyss nämnda utredningen. Med hänsyn till förslagets begränsade räckvidd och då det samma åsyftade en direkt effektivisering av patientvården, syntes emellertid mindre betänkligheter möta mot dess genomförande, innan resultatet av utredningen föreläge. Det föreslagna arvodet, 1 200 kronor per år, som icke skulle medföra höjning av förste läkarnas avlöning till paritet med vad som utginge i avlöning och bostadsförmån (hyresersättning) till en överläkare i lägsta lönegraden, föranledde ej erinran från nämndens sida.

Vad angår socialassistenterna erinrar lönenämnden om att nämnden i anledning av Kungl. Maj:ts remiss den 25 september 1947 hade att verkställa översyn av löneställningen för statsanställda kuratorer. Ehuru socialassistenternas arbetsuppgifter icke till alla delar vore likvärdiga med kuratorernas, syntes de likväl vara så näraliggande, att det vore motiverat att löneställningen för dessa båda grupper av befattningshavare prövades i ett sammanhang. Då lönenämnden hade för avsikt att ägna uppmärksamhet åt socialassistenternas anställnings- och avlöningsförhållanden i samband med nämnda utredningsuppdrag, förordar nämnden, att med ett ställningstagande till den av medicinalstyrelsen föreslagna uppflyttningen av dem från Ce 11 till Ce 14 får anstå i avvaktan på resultatet av utredningen.

Beträffande medicinalstyrelsens förslag i fråga om förvaltningspersonalen vid det blivande sjukhuset å Bona påpekar lönenämnden, att sjukhuset under budgetåret 1948/49 icke komme att rymma mer än 120 vårdplatser och att sjukhuset fullt utbyggt komme att beträffande antal vårdplatser och klienteletts beskaffenhet bli jämförligt med Västra Marks och Salberga sjukhus. På grund härav och då omfattningen av verkstads- och jordbruksdriften vid det nya sjukhuset f. n. knappast låte sig bestämma, anser sig lönenämnden icke kunna tillstyrka, att förvaltningspersonalen redan från början erhåller annan sammansättning eller lönegradsplacering än vid nyss nämnda båda sjukhus. Sjukhusintendenten borde alltså placeras i Ca 24. Härjämte syntes kunna anstå med inrättande av befattningar för assisten-

ten och kassören. De arbetsuppgifter, som skulle ankomma på dessa befattningshavare, syntes tills vidare kunna ombesörjas av den vid nuvarande Bonaanstalten placerade redogöraren, vilken tillhörde lönegraden Ca 21 och vore avsedd att uppföras på övergångsstat.

Lönenämnden anser vidare tveksamt, huruvida vid det nya sjukhuset erfordrades både en maskinmästare i Ca 17 och en maskinist i Ca 13. Maskinmästartjänsten, som föreslagits nyinrättad vid sjukhuset, syntes i vart fall tills vidare kunna uppföras på extra ordinarie stat.

Med hänsyn till ovissheten beträffande den framtida omfattningen av jordbruksdriften vid sjukhuset och då redan befintlig ordinarie personal vore avsedd att behållas och uppföras på övergångsstat, syntes även kunna anstå med lönegradsplacering av befattningarna som lanthruksinspektör, befallningsman och föreståndare för djurstall.

Jag torde vidare få anmäla, att *statens sjukhuspersonals förbund* i skrivelse den 22 november 1947 framhållit, att kvinnlig personal icke borde anställas vid det nya sjukhuset å Bona. Förbundet anför, att erfarenheten visat, att redan på vanliga sinnessjukavdelningar med blandad personal den manliga personalen oftast finge tjänstgöra som vakt för den kvinnliga personalen. I än högre grad skulle så bliva fallet på de avdelningar för asociala imbecilla män, som skulle inrättas vid sjukhuset å Bona. Enligt förbundets mening kunde vidare med fördel en del av det klientel, som avsåges skola omhändertagas å sjukhuset, utnyttjas för städssysslor på avdelningarna, varigenom särskild kvinnlig arbetskraft, vilken icke samtidigt i lika omfattning som manlig personal kunde utnyttjas i vårdarbetet, icke skulle behöva anställas härför.

Förbundet har vidare påyrkat, att de föreslagna hantverkarbefattningarna i Ca 10 såsom murare, sadelmakare och reparatör (smed) vid sjukhuset å Bona uppföras såsom hantverksföreståndare i Ca 12, då dessa befattningshavare vore avsedda att förestå resp. yrken.

I utlåtande över förbundets framställning har *medicinalstyrelsen* anför, att erfarenheterna vid Salberga sjukhus, vars klientel utgjordes av asociala imbecilla män och som endast hade en kvinnlig befattningshavare för avdelningstjänst, talade för att det ur sjukvårdssynpunkt vore önskvärt med kvinnlig personal i viss utsträckning inom vårdavdelningarna vid sjukhus även med nämnda klientel. Av särskilt stor betydelse syntes det vara, att kvinnlig personal såvitt möjligt ansvarade för städning och annat arbete för avdelningarnas vård och dylikt. Styrelsen ansåge sig så mycket mer böra föreslå delvis kvinnlig personal vid det blivande sjukhuset å Bona, som det patientmaterial, som avsåges bli omhändertaget där, komme att utgöras av den mest lättskötta och även i andra avseenden bästa delen av det vid statens sinnessjukhus vårdade klientelet av ifrågavarande art.

Beträffande de tre hantverkarbefattningarna såsom murare, sadelmakare och reparatör (smed) framhåller styrelsen, att dessa icke — i motsats till de föreslagna hantverksföreståndarna i Ca 14 och Ca 12 — vore avsedda för

verkstäder, inom vilka patienter komme att sysselsättas i nämnvärd utsträckning. De vore i stället i första hand avsedda att täcka sjukhusets behov av arbetskraft för sådana reparationsarbeten, i vilka endast enstaka patienter förmodades komma att deltaga. Därtill komme, att sjukhuset icke kunde förväntas bli helt utbyggt förrän efter några år och att ifrågavarande tjänster ej avsetts bli tillsatta under den tid, anstaltens nuvarande befattningshavare inom ifrågavarande yrken kvarstode i tjänst. Med hänsyn härtill och så länge man saknade erfarenhet om arbetsdriftens utveckling vid sjukhuset, ansåge styrelsen icke tillräckligt starka skäl föreligga för inrättande av hantverksföreståndaretjänster för murare, sadelmakare och reparatör (smed) därstädes.

I enlighet med vad sålunda anförts har styrelsen ansett förbundets framställning icke böra föranleda ett frångående av styrelsens förslag.

Senare framställning av medicinalstyrelsen.

Genom beslut den 12 december 1947 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att skyndsamt inkomma med förslag till erforderliga åtgärder för utnyttjande i befintligt skick för den statliga sinnessjuk- eller sinnesslövrården av flyktinglägret i Olofsfors och ännu ej ianspråktagna delar av flyktinglägret i Ribbingelund.

Till fullgörande av detta uppdrag har *medicinalstyrelsen* i skrivelse den 20 februari 1948 avgivit förslag i ämnet.

I fråga om lägret i *Olofsfors* erinrar styrelsen om att styrelsen tidigare föreslagit, att lägret skulle användas såsom en till Salberga sjukhus ansluten sekundäravdelning för asociala imbecilla män. En sådan disposition krävde emellertid ombyggnad av vårdavdelningarna och uppförande av ytterligare personalbostäder. Styrelsen anser sig därför icke, när det nu vore fråga om lägrets utnyttjande i befintligt skick, kunna vidhålla detta förslag utan föreslår i stället, att det tills vidare användes för vård av kroniska, mera lättskötta sinnessjuka inom den statliga sinnessjukvården och därför anslutes såsom sekundäravdelning till annat sjukhus, förslagsvis Sätters sjukhus.

Styrelsen upplyser, att Pärilby sjukhus i Grangärde under juni 1948 komme att öppnas såsom sekundäravdelning till Sätters sjukhus med plats för 155 män, varigenom en avlastning av den manliga avdelningen därstädes skulle komma till stånd. Jämväl kvinnoavdelningen vid sjukhuset vore emellertid sedan länge hårt belastad — avdelningen vore sålunda överbelagd med icke mindre än 28 procent — varför en önskvärd lättnad skulle ernås, om därifrån kunde till anstalten i Olofsfors överföras 80 patienter, lämpligen fördelade på två avdelningar. I händelse av genomförande av denna anordning skulle innehavaren av den i styrelsens petitaframställning föreslagna överläkartjänsten för hjälpverksamheten och familjevården vid Sätters sjukhus kunna anlitas även för ledningen av sjukvården vid ifrågavarande sekundäravdelning. Vid sådant förhållande skulle sålunda ej erfordras inrättande av någon ytterligare läkarbefattning till följd av den nu ifrågasatta anordningen.

För beläggning av Olofsforsanstalten med 80 kvinnliga patienter har styrelsen ansett följande personal erforderlig, nämligen 1 assistent i Ce 19, 1 översköterska, 2 första sköterskor, 12 sköterskor eller extra ordinarie sköterskor eller kvinnliga elever, 2 eldare i Ce 9, 1 ekonomibiträde i Ce 9 (gårdskarl), 1 ekonomibiträde i Ce 6 (kokerska) och 3 ekonomibiträden i Ce 2 (köks- och tvättbiträden). Vad angår assistenttjänsten framhåller styrelsen, att inrättandet av denna vore ofrånkomligt med hänsyn till den ökade omfattningen av den ekonomiska förvaltningen vid Sätters sjukhus, som föranleddes av Olofsforsanstaltens anslutning till sjukhuset utöver Pärby sjukhus. Styrelsen avsåge, att innehavaren av tjänsten skulle biträda sjukhusintendenten vid modersjukhuset ej endast med förvaltningen av anstalten i Olofsfors utan även med förvaltningen av sjukhuset i Grangårde.

Vad beträffar lägret i *Ribbingelund* erinrar styrelsen om att detta enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 augusti 1946 redan provisoriskt tagits i bruk såsom sekundäravdelning till Sundby sjukhus. Å avdelningen vårdades cirka 50 manliga patienter, vilka överförts dit från Mariebergs sjukhus för att underlätta pågående ombyggnadsarbeten vid detta sjukhus. Sjukvårdspersonalen vid avdelningen bestode av 1 översköterska och 9 skötare eller extra ordinarie skötare, vilka sistnämnda vore befattningshavare vid Mariebergs sjukhus. Ekonomipersonalen utgjordes av arbetskraft utan fast anställning. Möjlighet funnes, att utan vidare öka beläggningen vid Ribbingelundsanstalten med ytterligare 40 patienter eller till sammanlagt 90. Därest så skulle ske, syntes det styrelsen mest rationellt, att den i styrelsens petitaframställning planerade avdelningen för 40 manliga patienter vid flyktinglägret i Rosöga i stället förlades till Ribbingelundsanstalten och att Rosögalägret avsåges för enbart kvinnliga patienter. Vid var och en av de båda anstalterna komme därigenom att vårdas patienter endast av ett kön. Vid en sådan disposition av dessa båda sekundäravdelningar erfordrades — utöver den i styrelsens petitaframställning föreslagna personalen för Rosögalägret — en ytterligare utökning av deras sammanlagda sjukvårdspersonal med 1 första sköterska och 6 sköterskor eller extra ordinarie sköterskor eller kvinnliga elever. Med hänsyn till den merbelastning i fråga om den ekonomiska förvaltningen, som bleve följden av en anslutning av två sekundäravdelningar med en sammanlagd beläggning av 170 patienter till Sundby sjukhus, anser styrelsen vidare ofrånkomligt, att vid sjukhuset inrättas en assistenttjänst i Ce 19. Slutligen har styrelsen framhållit, att den f. n. vid Ribbingelundsavdelningen tillämpade anordningen att tillgodose behovet av ekonomipersonal genom arbetskraft utan fast anställning visat sig i längden icke vara lämplig. Anskaffning och bibehållande av sådan personal hade nämligen berett stora svårigheter. Styrelsen anser därför, att samma organisation i fråga om ekonomipersonal, som i det föregående föreslagits beträffande sekundäravdelningen i Olofsfors och i petitaframställningen föreslagits beträffande avdelningen i Rosöga, borde införas även vid Ribbingelundsavdelningen. Med hänsyn till att sistnämnda avdelning skulle beläggas med manliga patienter och dessa

förutsattes kunna i relativt stor utsträckning sysselsättas med utomhusarbeten, anser sig styrelsen dock icke f. n. böra föreslå inrättande av befattning såsom ekonomibiträde i Ce 9 (gårdskar) vid avdelningen. I enlighet härmed har styrelsen föreslagit, att för avdelningen skulle anställas följande ekonomipersonal, nämligen 2 eldare i Ce 9, 1 ekonomibiträde i Ce 6 (kokerska) och 3 ekonomibiträden i Ce 2 (köks- och tvättbiträden).

Kostnaderna för den sålunda föreslagna personalen för Olofsfors- och Ribbingelundsavdelningarna har styrelsen beräknat till sammanlagt 200 000 kronor, varav för avlöningar till ordinarie tjänstemän 55 000 kronor, för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 125 000 kronor och för rörligt tillägg 20 000 kronor.

Styrelsen framhåller slutligen, att utnyttjandet av samtliga flyktingläger i befintligt skick måste betraktas som ett provisorium och att prövningen av frågan om deras om- och utbyggande i enlighet med de ursprungliga planerna icke finge allt för länge undanskjutas.

Departementschefen.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen innebära de av medicinalstyrelsen framlagda förslagen angående beräkningen av medelsbehovet för avlöningar vid statens sinnessjukhus under nästa budgetår en avsevärd utökning av personalen vid sjukhusen. De föreslagna personalförstärkningarna äro till en betydande del föranledda av att styrelsen räknat med att under nästa budgetår nya vårdplatser skulle tillkomma på olika håll inom sinnessjukhusorganisationen. Härutöver har emellertid styrelsen framlagt förslag om en icke oväsentlig ökning av läkar- och sjukvårdspersonalen på redan i drift varande avdelningar.

Vad då först beträffar de nytillkommande vårdplatserna vill jag till att börja med erinra om att vid 1946 års riksdag beslöts, att statens uppfostringsanstalt å Bona skulle överföras till den statliga sinnessjuk- eller sinnesslövdården. Samtidigt anvisades medel för vissa ombyggnadsarbeten vid anstalten, som voro erforderliga för nämnda överförande. Dessa arbeten beräknas bliva färdigställda under innevarande budgetår. Anstalten kan därför fr. o. m. nästa budgetår tagas i anspråk för sitt nya ändamål. I likhet med medicinalstyrelsen räknar jag därvid med att anstalten skall utnyttjas som sjukhus för asociala imbecilla män med till en början 120 vårdplatser. I enlighet härmed bör ställning nu tagas till frågan om det nya sjukhusets personalorganisation samt anvisas medel för personal vid sjukhuset.

Vidare har av medicinalstyrelsen framlagts förslag om utnyttjande fr. o. m. nästa budgetår av baracklägren i Rosöga och Olofsfors samt vissa icke ianspråktagna delar av baracklägret i Ribbingelund för sinnessjukvårdens behov. Dessa tre läger, för vilkas anordnande medel anvisades av 1943 års riksdag, voro ursprungligen avsedda att användas såsom interneringsläger för vissa utlänningar men kommo icke till användning för detta ändamål. Lägren togos i stället i anspråk för omhändertagande av

bl. a. olika kategorier av flyktingar. Genom beslut den 25 januari 1946 förklarade Kungl. Maj:t hinder icke möta mot att lägren tills vidare användes för vård av tuberkulösa utländska medborgare. Sedan denna verksamhet avvecklats under sommaren 1946, ha lägren i Rosöga och Olofsfors stått oanvända. Lägreten i Ribbingelund ställdes genom beslut av Kungl. Maj:t den 30 augusti 1946 till medicinalstyrelsens förfogande för att såsom sinnessjukavdelning i anslutning till Sundby sjukhus användas för vård av vissa sinnessjuka, som måste evakueras från Mariebergs sjukhus under pågående ombyggnadsarbeten därstädes, och användes fortfarande för detta ändamål. På lägreten vårdas enligt uppgift av medicinalstyrelsen omkring 50 patienter.

De tre lägren planlades från början så, att de, sedan de fyllt sina primära funktioner, efter erforderliga kompletteringar skulle kunna infogas i den statliga sinnessjukvården, och gävos därför en mera permanent karaktär än tidigare för liknande ändamål anordnade läger. Medicinalstyrelsen har också i skrivelse den 30 november 1946 framlagt principförslag till om- och utbyggnad av lägren för deras anslutning såsom sekundäravdelningar till vissa sinnessjukhus. För egen del har jag vid övervägande av frågan härom icke kunnat undgå att hysa en viss tvekan, huruvida tillfredsställande vård kan meddelas sinnessjuka på sådana barackläger, varom nu är fråga. Jag är därför icke beredd att nu taga slutlig ställning till frågan om lägrens om- och utbyggnad för användning inom sinnessjukvårdens ram. Detta spörsmål synes mig böra underkastas ytterligare överväganden inom statens sinnessjukvårdsberedning i samband med dess granskning av medicinalstyrelsens tioårsplan rörande den statliga sinnessjukvården.

Även om jag alltså icke nu är beredd att taga ståndpunkt till frågan om den definitiva användningen av nämnda läger, synes mig dock den rådande stora platsbristen inom sinnessjukvården motivera, att de å lägren tillgängliga utrymmena provisoriskt tagas i anspråk för att något öka plats-tillgången. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att Rosögalägreten, på sätt medicinalstyrelsen föreslagit i sin petitaframställning, fr. o. m. nästa budgetår i befintligt skick tages i bruk såsom sekundäravdelning till Sundby sjukhus med 80 vårdplatser. Jag tillstyrker vidare, att Olofsforslägreten, i enlighet med vad styrelsen föreslagit i sin senare framställning, likaledes i befintligt skick, anslutes såsom sekundäravdelning med 80 vårdplatser till Sätters sjukhus samt att till Ribbingelundslägreten förläggas ytterligare 40 patienter. Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit kräves anställande av personal för lägrens drift.

Slutligen har styrelsen påkallat anställande av personal för vissa nya vårdplatser, som skulle tillkomma genom färdigställandet av tidigare avslutade byggnadsarbeten vid Ryhovs och Mariebergs sjukhus. Enligt vad jag inhämtat synes man emellertid numera icke kunna räkna med att de ifrågavarande vårdplatserna på kvinnoavdelningen vid Mariebergs sjukhus skola kunna tagas i anspråk redan under nästa budgetår. Med anställande

av personal härför kan därför tills vidare anstå. Vad angår Ryhovs sjukhus beräknas vidare endast den av Jönköpings stad bekostade paviljongen för 38 patienter bliva färdigställd och belagd under budgetåret 1948/49, medan däremot ändringsarbetena i paviljongerna 2 och 3 icke beräknas kunna bliva slutförda inom sådan tid, att de härigenom nytillkommande vårdplatserna skulle kunna tagas i anspråk under nästa budgetår. Några medel för anställande av personal för sistnämnda vårdplatser behöva därför icke anvisas av innevarande års riksdag.

Vad härefter angår styrelsens förslag om förstärkning av personalen å befintliga avdelningar vill jag uttala, att jag är väl medveten om att ett starkt behov föreligger av en utökning av sinnessjukhusens läkar- och sköterskepersonal för att de sinnessjuka skola kunna erhålla en mera tillfredsställande behandling och vård. Det skulle därför i och för sig vara i hög grad önskvärt, att de av styrelsen nu föreslagna personalförstärkningarna i sin helhet kunde genomföras. Med hänsyn till den återhållsamhet i fråga om nya statsutgifter, som är nödvändig i nuvarande läge, har jag likväl sett mig nödsakad att föreslå en icke obetydlig reduktion av det av styrelsen föreslagna antalet nya befattningar. Därvid har jag dock ansett mig i stort sett kunna biträda de föreslagna förstärkningarna i fråga om läkarpersonalen, medan jag däremot i fråga om sjukvårdspersonalen varit nödsakad vidtaga en avsevärd nedskärning av styrelsens förslag.

Jag övergår härefter till att närmare redogöra för mitt ställningstagande till styrelsens olika förslag, varvid jag i likhet med styrelsen behandlar de olika befattningshavargrupperna var för sig.

Vad då först angår *Läkarpersonalen* förklarade jag mig i förra årets statsverksproposition dela den av chefen för socialdepartementet i 1946 års statsverksproposition uttalade meningen, att vissa omständigheter, bl. a. den väntade utbyggnaden av psykiatriska avdelningar vid centrallasaretten samt av den psykiska barna- och ungdomsvården, talade för att statsmakterna tills vidare icke i princip bunde sig för generellt inrättande av särskilda överläkartjänster för handhavande av hjälpverksamheten och familjevården i anslutning till de statliga sinnessjukhusen. På grund av de särskilda förhållanden, som kännetecknade upptagningsområdena för Furunäsets och Umedalens sjukhus, och den relativt omfattande familjevård, som där bedreves, ansåg jag mig likväl oförhindrad att tillstyrka att, utöver de tre av 1946 års riksdag beslutade överläkartjänsterna för den öppna vården, sådana tjänster inrättades även vid de båda nämnda sjukhusen. Medicinalstyrelsen har nu föreslagit, att ytterligare fyra dylika överläkartjänster skulle inrättas, nämligen vid Sundby, Ryhovs, Restads och Sätters sjukhus. För egen del anser jag mig liksom förra året ej heller nu beredd att uttala mig beträffande frågan, huruvida dylika tjänster böra inrättas generellt. Vad styrelsen anfört angående det stora antalet expektanter vid Ryhovs och Restads sjukhus har likväl övertygat mig om nödvändigheten av att vart och ett av dessa sjukhus får en heltidsanställd hjälpverksamhetsöverläkare till sitt förfogande. Jämväl för förslagen om

inrättande av liknande tjänster vid Sundby och Sätters sjukhus synas mig starka skäl anförda. Såsom framgår av vad medicinalstyrelsen anført ha sistnämnda båda befattningar motiverats icke blott med behovet av särskild läkare för hjälpverksamheten. På överläkaren vid Sundby sjukhus skulle härutöver ankomma att svara för sjukvården å de båda sekundäravdelningarna i Rosöga och Ribbingelund, medan den nye befattningshavaren vid Sätters sjukhus, utöver sina åligganden inom hjälpverksamheten, skulle anlitas även för sjukvården vid sekundäravdelningarna i Pärilby och Olofsfors. Jag tillstyrker alltså, att fr. o. m. nästa budgetår inrättas sammanlagt fyra nya överläkartjänster i Ca 30 för hjälpverksamhet och familjevård.

Jämväl för den slutna vården vid sjukhusen har styrelsen föreslagit vissa utökningar av läkarpersonalen. Av principiellt intresse är därvid förslaget om inrättandet av förste läkartjänster med självständigt ansvar för viss del av överläkaravdelning. För detta självständiga ansvar skulle vederbörande läkare erhålla ett särskilt arvode av 1 200 kronor för år. För egen del finner jag den sålunda föreslagna anordningen vara en lämplig form för att, utan att föregripa resultatet av de inom statens sinnessjukvårdsberedning pågående övervägandena rörande hithörande frågor, lätta arbetsbördan för överläkarna å vissa särskilt hårt belastade avdelningar. Då en sådan lättnad synes vara starkt av behovet påkallad vid Restads och Ryhovs sjukhus, tillstyrker jag, att vid vart och ett av dessa sjukhus inrättas en förste läkartjänst i Ca 31 med tilläggsarvode å 1 200 kronor. Härjämte tillstyrker jag, att vid sistnämnda sjukhus inrättas en andre läkartjänst i Ce 29. Såsom framgår av vad jag förut anført, komma visserligen de nya vårdplatserna i avdelningarna 2 och 3 vid sjukhuset icke att kunna tagas i anspråk under nästa budgetår. Redan den nuvarande beläggningen å sjukhuset synes mig dock väl motivera den av medicinalstyrelsen föreslagna utökningen av antalet läkare för den slutna vården.

Däremot synas, med hänsyn till antalet redan befintliga läkartjänster vid S:t Lars sjukhus, icke lika starka skäl föreligga för en förstärkning av läkarpersonalen därstädes med såväl en förste läkare som en andre läkare. Jag inskränker mig därför till att förorda, att vid sjukhuset inrättas en ny andre läkartjänst i Ca 29.

Vad beträffar Ulleråkers sjukhus kan jag med hänsyn till det nuvarande läkarantalet därstädes — vid sjukhuset finnas elva läkare för den slutna vården — icke tillstyrka inrättandet av någon ny läkartjänst. För att åstadkomma en avlastning av arbetsbördan för överläkaren å södra mansavdelningen förordar jag i stället, att en andre läkartjänst i Ca 29 vid sjukhuset utbytes mot en förste läkartjänst i Ca 31 med tilläggsarvode å 1 200 kronor.

Mot förslaget om förändring av en andre läkartjänst i Ce 29 vid S:ta Annas sjukhus till ordinarie befattning i Ca 29 har jag intet att erinra.

Sjukhuschefen vid det nya sjukhuset å Bona har av medicinalstyrelsen föreslagits placerad i Ca 31 eller en lönegrad högre än chefstjänsterna vid de båda befintliga sjukhusen för asociala imbecilla, Salberga och Västra

Marks sjukhus. Statskontoret har anfört betänkligheter mot en sådan högre lönegradsplacering, medan statens lönenämnd icke framställt någon erinran mot medicinalstyrelsens förslag. För egen del anser jag mig, med hänsyn till vad medicinalstyrelsen anfört om angelägenheten av kontinuitet i ledningen för det nya sjukhuset, böra tillstyrka, att överläkartjänsten placeras i Ca 31. Jag vill därvid såsom jämförelse nämna, att chefen för det till ungdomsvårdsskoleorganisationen hörande Lövstahemmet, vars klientel är i viss mån likartad med det klientel, som kommer att vårdas å det nya sjukhuset å Bona, ävenledes är placerad i Ca 31.

Förslaget om lönegradsuppflyttning av överläkarna vid de rättspsykiatriska undersökningsavdelningarna finner jag mig i likhet med statskontoret och lönenämnden icke kunna tillstyrka. Däremot förordar jag, att vid den rättspsykiatriska avdelningen vid S:t Jörgens sjukhus, varest sedan januari 1947 jämlikt särskilt medgivande av Kungl. Maj:t funnits anställd en extra läkare med arvode, inrättas en andre läkartjänst i Ce 29.

Under erinran om att Kungl. Maj:t genom särskilt beslut medgivit, att ersättning till läkare vid S:t Olofs sjukhus för utlåtande angående sinnesskaffenheten hos tilltalad, som icke är häktad, även under senare hälften av innevarande budgetår må utgå med ett till 150 kronor förhöjt belopp, tillstyrker jag vidare, att nämnda ersättning jämväl för nästa budgetår bestämmes till 150 kronor för varje utlåtande.

Slutligen synes mig intet vara att erinra mot förslaget, att de nuvarande särskilda bestämmelserna om ersättning till vissa vikarier å läkartjänster vid sinnessjukhusen skulle slopas och att det i stället skulle överlåtas å medicinalstyrelsen att meddela föreskrifter i ämnet i enlighet med avlöningsreglementets bestämmelser och med iakttagande av de föreskrifter, som utfärdats av Kungl. Maj:t i anslutning till avlöningsreglementet. Jag vill i anslutning härtill nämna, att svenska psykiatriska föreningen i skrivelse till Kungl. Maj:t framhållit, att de f. n. utgående låga vikariatsersättningarna i hög grad försvårade möjligheterna att erhålla vikarier.

Vad härefter angår sjukvårdspersonalen synes mig intet vara att erinra mot förslaget om överförande av de 26 nu befintliga överskötersketjänsterna i Ce 12 till ordinarie stat i motsvarande lönegrad.

Jag tillstyrker vidare på av medicinalstyrelsen anförda skäl, att 12 skötartjänster förändras till förste skötartjänster och 10 skötersketjänster till första skötersketjänster.

Härjämte tillstyrker jag, att vid Sundby sjukhus 2 överskötartjänster utbytas mot förste skötartjänster och 3 överskötersketjänster mot första skötersketjänster, ävensom att vid S:t Lars sjukhus 5 skötartjänster förändras till skötersketjänster. Ej heller de föreslagna förändringarna av 1 extra ordinarie skötersketjänst vid psykiatriska sjukhuset till överskötersketjänst, av 1 överskötartjänst vid Restads sjukhus till skötartjänst och av 1 förste skötartjänst vid Umedalens sjukhus till första skötersketjänst föranleda någon erinran från min sida.

Styrelsens beräkning rörande behovet av sjukvårdspersonal vid det nya sjukhuset å Bona anser jag mig kunna godtaga. Jag föreslår alltså, att för sjukhusets räkning inrättas följande tjänster, nämligen 2 överskötare, 2 översköterskor, 2 förste skötare, 2 första sköterskor, 17 skötare och 8 sköterskor.

Jämväl styrelsens förslag beträffande sjukvårdspersonalen vid de tre sekundäravdelningarna i Olofsfors, Ribbingelund och Rosöga finner jag mig kunna tillstyrka. För dessa tre avdelningar böra alltså inrättas följande tjänster, nämligen 2 översköterskor, 5 första sköterskor, 2 skötare och 25 sköterskor.

Härjämte böra för den av Jönköpings stad bekostade paviljongen vid Ryhovs sjukhus i enlighet med styrelsens förslag inrättas 1 överskötersketjänst, 6 skötartjänster och 7 skötersketjänster.

Styrelsen har vidare föreslagit förstärkningar av sjukvårdspersonalen å befintliga vårdavdelningar med sammanlagt 1 överskötare, 8 översköterskor, 60 skötare och 73 sköterskor. Såsom skäl för förslagen har i främsta rummet åberopats nödvändigheten av förstärkt övervakning på vissa avdelningar. I en del fall ha de föreslagna tjänsterna motiverats med behovet av ökad personal å vissa behandlingsavdelningar, medan andra tjänster åter ansetts erforderliga för uppdelning av vissa alltför stora avdelningar å mindre enheter. För egen del tillstyrker jag den föreslagna överskötersketjänsten och de föreslagna överskötersketjänsterna. I övrigt anser jag mig i rådande läge kunna tillmötesgå styrelsens önskemål endast så till vida, att jag förordar, att fr. o. m. nästa budgetår inrättas 25 skötartjänster och 35 skötersketjänster, att efter medicinalstyrelsens beprövande fördelas å de sjukhus, där behovet av förstärkning av personalen är mest trängande. Jag utgår därvid från att styrelsen i första hand tillgodoser de i styrelsens petitaframställning omnämnda behandlingsavdelningarnas behov av personalförstärkning. Vidare synes mig specialavdelningen vid Sidsjöns sjukhus böra tillerkännas företräde vid fördelningen av de nya befattningarna.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit angående utbyte av vissa befattningar mot andra tjänster samt om inrättande av nya befattningar skulle sjukvårdspersonalen för nästa budgetår utökas med följande tjänster, nämligen 11 översköterskor, 15 förste skötare, 21 första sköterskor, 34 skötare och 69 sköterskor. De nytillkommande tjänsterna såsom översköterska, förste skötare och första sköterska torde böra uppföras å ordinarie stat i resp. Ca 12, Ca 12 och Ca 10. Av de nytillkommande skötartjänsterna torde 22 böra upptagas såsom ordinarie i Ca 11 och 12 såsom extra ordinarie i Ce 11, medan av de nya skötersketjänsterna 46 torde böra upptagas såsom ordinarie i Ca 8 och 23 såsom extra ordinarie i Ce 8.

Vad beträffar de ordinarie skötarbefattningarna är emellertid att märka, att styrelsen räknat med att av Bonaanstaltens nuvarande personal 2 förste förmän i Ca 13 och 1 förman i Ca 11 skulle erhålla anställning som skötare vid det nya sjukhuset, samt därför föreslagit, att deras befattningar skulle

uppföras å övergångsstat, varvid 3 ordinarie skötartjänster skulle hållas vakanta, så länge innehavarna av förmanstjänsterna kvarstode i tjänst. Mot vad styrelsen sålunda föreslagit har jag intet annat att erinra, än att den jämkningen torde böra vidtagas, att å övergångsstat uppföras 1 förste förman i Ca 13 och 2 förmän i Ca 11.

Vad angår socialassistenterna vill jag omnämna, att statens lönenämnd numera framlagt den i nämndens utlåtande berörda utredningen angående löneställningen för de statsanställda kuratorerna. Lönenämnden har däri bl. a. föreslagit en uppflyttning av socialassistenterna från 11 till 15 lönegraden. De av lönenämnden framlagda förslagen ha emellertid icke ansetts böra föreläggas årets riksdag. Då frågan om lönegradsplaceringen av socialassistenterna torde böra prövas i samband med övriga i lönenämndens utredning framlagda förslag, anser jag mig icke nu kunna förorda, att de, såsom medicinalstyrelsen föreslagit, fr. o. m. nästa budgetår uppflyttas från Ce 11 till Ce 14. Vidare kan jag icke tillstyrka någon utökning av antalet tjänster av detta slag.

Icke heller kan jag förorda en ökning av antalet laboratoriebiträdesbefattningar i Ce 10.

Vad beträffar kontorspersonalen finner jag mig icke kunna tillstyrka den föreslagna befattningen såsom kontorist i Ca 13 vid Frösö sjukhus. Även med inrättande av en liknande befattning vid Furunäsets sjukhus torde tills vidare kunna anstå.

Vad angår kontorspersonalen vid det nya sjukhuset å Bona vill jag icke bestrida, att vissa skäl kunna anföras för en placering av tjänsten såsom sjukhusintendent i Ca 27. Med hänsyn till att sjukhuset under nästa budgetår icke kommer att omfatta mer än 120 vårdplatser, torde tjänsten dock tills vidare kunna placeras i Ca 24. I likhet med lönenämnden anser jag vidare, att med inrättande av befattningar för assistent och kassör vid sjukhuset tills vidare kan anstå. De arbetsuppgifter, som skulle ankomma på dessa befattningshavare, torde lämpligen kunna fullgöras av den vid Bonanstanalten nu placerade räkenskapsföraren och redogöraren i Ca 21, vilken bör uppföras å övergångsstat. Vidare torde, såsom medicinalstyrelsen föreslagit, för tjänstgöring på det nya sjukhusets kontor på övergångsstat böra uppföras 1 förste förman i Ca 13.

Med anledning av den merbelastning i fråga om den ekonomiska förvaltningen, som blir följden av en anslutning av Olofsforsavdelningen till Sätters sjukhus samt av Ribbingelunds- och Rosögaavdelningarna till Sundby sjukhus, tillstyrker jag, att vid vart och ett av dessa sjukhus inrättas 1 assistenttjänst i Ce 19.

Slutligen torde, vid bifall till det i årets statsverksproposition framlagda förslaget om överförande av 1 kontorsbiträdesbefattning i Ca 8 från personalförteckningen för statens sinnessjukhus till medicinalstyrelsens personalförteckning, antalet kontorsbiträdesbefattningar i Ca 8 böra minskas från 11 till 10.

I fråga om ekonomipersonalen kan jag icke tillstyrka den föreslagna hantverkarbefattningen i Ca 10 vid Vipeholms sjukhus och den föreslagna ekonomibiträdestjänsten i Ce 9 vid Birgittas sjukhus. Även med uppflyttningen av 2 hantverkare i Ca 10 vid Furunässets sjukhus till hantverksföreståndare i Ca 12 synes kunna anstå. Däremot förordar jag, att för specialavdelningen vid Sidsjöns sjukhus inrättas en hantverkartjänst i Ce 10.

Medicinalstyrelsens beräkningar rörande den erforderliga ekonomipersonalen vid de tre sekundäravdelningarna i Olofsfors, Ribbingelund och Rosöga synas mig kunna godtagas. För dessa avdelningar böra alltså inrättas följande tjänster, nämligen 6 eldare i Ce 9, 2 ekonomibiträden i Ce 9, 3 ekonomibiträden i Ce 6 och 9 ekonomibiträden i Ce 2.

Jämväl den föreslagna organisationen av ekonomipersonalen vid det nya sjukhuset å Bona synes mig vara i stort sett väl avvägd. Med inrättande av en maskinmästartjänst i Ca 17 torde dock kunna anstå. På grund av ovissheten angående den framtida omfattningen av jordbruksdriften vid det nya sjukhuset synas vidare några nya lönegradsplacerade befattningar härför icke böra inrättas. I övrigt biträder jag medicinalstyrelsens förslag. I enlighet härmed föreslår jag, att för det nya sjukhusets räkning inrättas följande tjänster nämligen 1 maskinist i Ca 13, 2 eldare i Ca 9, 1 eldare i Ce 9, 2 hantverksföreståndare i Ca 14, 1 hantverksföreståndare i Ca 12, 6 hantverkare i Ca 10, 1 sömmerska i Ca 7, 1 köksföreståndare i Ca 10, 1 tvättföreståndare i Ca 8, 1 trädgårdsmästare i Ca 12, 1 yttre nattvakt i Ca 10, 6 ekonomibiträden i Ca 9, 4 ekonomibiträden i Ce 9, 1 ekonomibitråde i Ca 6 och 8 ekonomibiträden i Ce 2. Maskinisttjänsten och köksföreståndartjänsten motsvaras av vid anstalten å Bona redan befintliga sådana tjänster, vilkas innehavare torde böra övergå i sjukhusets tjänst. Jämväl i övrigt böra vissa befattningshavare vid anstalten beredas fortsatt anställning vid det nya sjukhuset. Mot vad medicinalstyrelsen i detta hänseende föreslagit, synes mig intet vara att erinra. Jag förordar alltså, att på övergångsstat uppföras 2 yrkesmästare i Ca 15, 1 förste förman i Ca 13, 1 trädgårdsmästare i Ca 13, 5 yrkesmästare i Ca 13 och 5 förmän i Ca 11 samt att i anslutning härtill föreskrift meddelas därom, att 2 hantverksföreståndartjänster i Ca 14, 1 trädgårdsmästartjänst i Ca 12, 6 hantverkartjänster i Ca 10 och 5 ekonomibiträdestjänster i Ca 9 icke må besättas, så länge resp. innehavare av de på övergångsstat upptagna befattningarna kvarstå i tjänst. Slutligen torde för ledningen av jordbruket vid det nya sjukhuset på övergångsstat uppföras följande vid anstalten f. n. anställda befattningshavare, nämligen 1 lantbruksinspektör, tillika avdelningsföreståndare, i Ca 22, 1 uppsyningsman i Ca 15 och 1 förste förman i Ca 13.

Slutligen bör i enlighet med vad medicinalstyrelsen föreslagit från övergångsstaten avföras 1 köksföreståndarska av 1:a klass i Ca 11 och 1 tvättföreståndarska av 1:a klass i Ca 10.

Ett bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle sammanfattnings-

vis medföra följande förändringar i förhållande till den för innevarande budgetår godkända personalstaten.

Antalet ordinarie befattningar skulle utökas med 1 överläkare (Ca 31), 4 överläkare (Ca 30), 3 förste läkare (Ca 31), 1 andre läkare (Ca 29), 1 sjukhusintendent (Ca 24), 15 förste skötare (Ca 12), 37 översköterskor (Ca 12), 22 skötare (Ca 11), 21 första sköterskor (Ca 10), 46 sköterskor (Ca 8), 1 maskinist (Ca 13), 2 eldare (Ca 9), 2 hantverksföreståndare (Ca 14), 1 hantverksföreståndare (Ca 12), 6 hantverkare (Ca 10), 1 sömmerska (Ca 7), 1 köksföreståndare (Ca 10), 1 tvättföreståndare (Ca 8), 1 trädgårdsmästare (Ca 12), 1 yttre nattvakt (Ca 10), 6 ekonomibiträden (Ca 9) och 1 ekonomibitråde (Ca 6). Å andra sidan skulle indragas 1 kontorsbitråde (Ca 8). Å övergångsstat skulle uppföras 1 lantbruksinspektör, tillika avdelningsföreståndare (Ca 22), 1 räkenskapsförare och redogörare (Ca 21), 1 uppsyningsman (Ca 15), 2 yrkesmästare (Ca 15), 4 förste förmän (Ca 13), 1 trädgårdsmästare (Ca 13), 5 yrkesmästare (Ca 13) och 7 förmän (Ca 11), medan från övergångsstaten skulle avgå 1 köksförestånderska av 1:a klass (Ca 11) och 1 tvättförestånderska av 1:a klass (Ca 10).

Vidare skulle följande extra-ordinarie befattningar tillkomma, nämligen 1 andre läkare (Ce 29), 2 assistenter (Ce 19), 12 skötare (Ce 11), 23 sköterskor (Ce 8), 7 eldare (Ce 9), 1 hantverkare (Ce 10), 6 ekonomibiträden (Ce 9), 3 ekonomibiträden (Ce 6) och 17 ekonomibiträden (Ce 2), medan å andra sidan skulle indragas 26 överskötersketjänster (Ce 12).

Vad slutligen angår medelsbehovet för nästa budgetår bör anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän i anledning av de av mig förordade förändringarna beträffande den ordinarie personalen uppräknas med i runt tal 1 000 000 kronor till 27 000 000 kronor.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör vid bifall till förslaget om höjning av arvodet för rättspsykiatriska undersökningar på Gotland uppräknas med 700 kronor. Vidare böra under posten beräknas 3 600 kronor för särskilda arvoden till de föreslagna förste läkarna med självständigt ansvar vid Ulleråkers, Ryhovs och Restads sjukhus. Å andra sidan bortfalla arvoden å tillhoppa 1 200 kronor för hjälpverksamhetsgöromål vid Sundby och Ryhovs sjukhus. Posten torde alltså böra upptagas till (104 500 + 700 + 3 600 — 1 200) 107 600 kronor.

Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör med hänsyn till de av mig förordade förändringarna i fråga om den extra ordinarie personalen samt för avlöande av vikarier för nytillkommande befattningshavare m. m. höjas med i runt tal 300 000 kronor och alltså upptagas till (16 300 000 + 300 000) 16 600 000 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg slutligen torde lämpligen böra upptagas med ett belopp av 4 942 400 kronor.

Anslagets slutsumma skulle alltså bliva (27 000 000 + 107 600 + 16 600 000 + 4 942 400) 48 650 000 kronor.

III. Statens sinnessjukhus: Omkostnader.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1945/46	16 890 000	17 957 649
1946/47	17 425 000	19 236 752
1947/48	18 700 000	—
1948/49 (förslag)	20 250 000	—

Den 30 juni 1947 har Kungl. Maj:t fastställt omkostnadsstat för statens sinnessjukhus, upptagande följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare, <i>förslagsvis</i> ..	kronor	140 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	90 000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	4 575 000
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	13 895 000
Summa kronor		18 700 000

Omkostnadsstaten är i fullständigt skick intagen i statsliggaren för innevarande budgetår, s. 273.

Framställning av medicinalstyrelsen.

I skrivelse den 15 oktober 1947 har *medicinalstyrelsen* framlagt beräkningar rörande medelsbehovet för nästa budgetår.

Styrelsen omnämner inledningsvis, att medeltalet vårdade per dag vid de statliga sinnessjukhusen under budgetåret 1946/47 utgjort 22 565. Motsvarande antal för budgetåret 1948/49 syntes med hänsyn till den ökning av antalet vårdplatser, som beräknades äga rum, kunna uppskattas till cirka 23 000.

Styrelsen ingår härefter på en beräkning av de särskilda anslagsposterna.

Anslagsposten till sjukvård m. m. åt befattningshavare föreslår styrelsen med hänsyn till belastningen under budgetåret 1946/47, 204 972 kronor, uppräknad med 60 000 kronor till 200 000 kronor.

Utgifterna under anslagsposten till reseersättningar uppgingo under budgetåren 1945/46 och 1946/47 till 82 512 resp. 101 058 kronor. Den ökade belastningen har enligt styrelsen förorsakats dels av de rättspsykiatriska avdelningarnas verksamhet, dels av den utökade hjälpverksamheten och familjevården, dels ock av att traktamentsersättningarna och direktionsledamöternas sammanträdesarvoden höjts under år 1947. Styrelsen föreslår, att posten för nästa budgetår höjes med 25 000 kronor till 115 000 kronor.

Vad angår anslagsposten till *expenser* anför styrelsen i huvudsak följande:

Belastningen å delposten till *bränsle, lyse och vatten* utgjorde under budgetåren 1944/45—1946/47 i runda tal resp. 4 636 000, 4 522 000 och 4 660 000 kronor. Dessa belastningssiffror giva vid handen, att någon sådan nedgående tendens för bränslekostnaderna, som tidigare antagits under förutsättning av övergång i större utsträckning till användning av fossilt bränsle,

icke kan förutses, då knappheten på dylikt bränsle fortfarande består. För kommande budgetår anser sig styrelsen, efter vad nu kan bedömas, ej heller kunna räkna med minskade bränslekostnader, varför styrelsen föreslår, att posten för budgetåret 1948/49 upptages till 4 600 000 kronor, innebärande en ökning med 200 000 kronor.

Under budgetåret 1946/47 ha utgifterna å delposten till *övriga expenser* uppgått till cirka 186 500 kronor. F. n. pågår revision av sinnessjukhusens blanketter. Vidare avser styrelsen att för rationalisering av arbetet å sjukhuskontoren bl. a. mera allmänt övergå till ett modernare system för avlöningsdetaljen, vilket fr. o. m. den 1 januari 1947 prövats vid 15 sjukhus samt befunnits ändamålsenligt och arbetsbesparande. Dels på grund av häri- genom uppkommande ökade blankettkostnader dels ock på grund av stegringen i telefonkostnaderna genom ibruktagande av beviljade automatiska telefonanläggningar beräknar styrelsen, att för budgetåret 1948/49 kostnaderna för övriga expenser komma att uppgå till cirka 200 000 kronor. Delposten bör alltså för nästa budgetår upptagas till sistnämnda belopp, vilket innebär en höjning med 25 000 kronor.

Styrelsen har i enlighet härmed beräknat anslagsposten till expenser till (4 600 000 + 200 000) 4 800 000 kronor.

Anslagsposten till *övriga utgifter* har styrelsen beräknat till sammanlagt 17 285 000 kronor, vilket belopp med 3 390 000 kronor överstiger det för innevarande budgetår anvisade. Vad styrelsen beträffande denna anslagspost anfört kan sammanfattas sålunda:

Styrelsen erinrar om att av det för innevarande budgetår anvisade beloppet å 415 000 kronor under delposten till *inventarier* 85 000 kronor avsetts för nyanskaffning av vissa köksinventarier samt för utrustning av två tandkliniker. Vid framläggande av förslaget om kompletteringen av köksutrustningen hade styrelsen framhållit, att densamma vid ett av sjukhusen kunde fördelas över tre år. Under budgetåret 1948/49 borde för detta ändamål därför tillfälligt anvisas 15 000 kronor. Till komplettering och underhåll av inventarier i övrigt hade för innevarande budgetår anvisats (415 000 — 85 000) 330 000 kronor, vilket belopp obetydligt överstege det för budgetåret 1939/40 för samma ändamål anvisade eller 320 000 kronor. Med hänsyn till de sedan sistnämnda budgetår inträffade prisstegringarna och då på grund av den återhållsamhet beträffande utgifterna under ifrågavarande delpost, som under krigstiden iakttagits, komplettering och underhåll av inventarierna icke kunnat verkställas i erforderlig omfattning, anser styrelsen nödvändigt, att delposten för detta ändamål uppräknas till 350 000 kronor. Delposten borde sålunda upptagas till (15 000 + 350 000) 365 000 kronor.

Delposten till *tvätt och renhållning* har styrelsen under hänvisning till belastningen under budgetåren 1945/46 och 1946/47, i runda tal 444 000 resp. 440 000 kronor, föreslagit höjd från 400 000 till 440 000 kronor.

I fråga om delposten till *utspisning* erinrar styrelsen till en början om att statens institut för folkhälsan företagit en översyn av de för statens sinnessjukhus gällande utspisningsstaterna samt att i anledning av förslag, som framlagts i institutets redogörelse för de verkställda undersökningarna, medel anvisats av 1947 års riksdag för komplettering av köksutrustningen vid vissa sjukhus. I nämnda redogörelse hade institutet vidare betonat, att kosten vid vissa sjukhus i fråga om näringsvärde visat avsevärda brister. Även av andra skäl hade institutet ansett det påkallat att låta centralt utarbета nya standardmatsedlar för sjukhusen. Tidigare fastställda utspisningsstater och matsedlar vore föråldrade och hade särskilt under krigsåren i stor utsträckning icke kunnat följas.

För egen del framhåller styrelsen, att kostförhållandena helt naturligt vore av väsentlig betydelse för patienternas trivsel och välbefinnande i övrigt och att brister därutinnan förorsakade ur vårdsynpunkt skadliga irriteringsmoment. Patientkostnaden vid sinnessjukhusen vore i allmänhet av betydligt lägre kvalitet än vid kroppssjukhusen. Sålunda hade kostnaden för utspisningen vid lasaretten under år 1945 — senaste tillgängliga uppgift — uppgått till i genomsnitt 2 kronor 38 öre per vård dag, under det att motsvarande kostnad vid de statliga sinnessjukhusen under år 1946 utgjort 1 krona 8 öre. Visserligen hade en del förbättringar av patienternas kostförhållanden under de senaste åren genomförts vid de olika sinnessjukhusen, men mera genomgripande åtgärder hade uppskjutits dels med hänsyn till nyssnämnda utredning av institutet för folkhälsan dels ock på grund av den livsmedelsknapphet och de statsfinansiella svårigheter, som det nyligen avslutade världskriget medfört. Skäl kunde givetvis anföras för ett ytterligare uppskov med åtgärder i förevarande syfte. Å andra sidan hade den verkställda utredningen ådagalagt sådana brister beträffande kosten vid sinnessjukhusen, att styrelsen icke ansett sig böra underlåta att påkalla medel för en väsentlig kostförbättring under nästa budgetår.

Kostförbättringen borde enligt styrelsens mening genomföras så, att styrelsen fastställde och utfärdade nya normer för kosthållet. I samband därmed vore det även nödvändigt att taga ställning till de allmänna principerna för utspisningen och kostens standard. F. n. vore kosten olika för salspatienter, rumspatienter och personal. Salspatienternas kost vore av lägre kvalitet än personalens, medan rumspatienternas kost vore av högre kvalitet än den allmänna personalkostnaden. Styrelsen hade tidigare ifrågasatt införande av s. k. enhetskost vid sinnessjukhusen, dvs. i huvudsak samma kost för patienter och befattningshavare vid vart och ett av sjukhusen. Bakom denna tankegång låge uppfattningen, att några bärande skäl för att salspatienternas kost skulle vara av lägre kvalitet än den allmänna personalkostnaden icke finnes. Personalens önskemål i fråga om kosten skulle vidare vid tillämpad enhetskost utgöra en väsentlig garanti för att utspisningen bibehölls vid lämplig standard. Enhetskost skulle vara förmånlig även därigenom, att antalet olika maträtter, som samtidigt måste tillredas i sjukhusköken, komme att reduceras.

Med hänsyn till de sålunda berörda förhållandena föreslår styrelsen, att i huvudsak samma koststat införes för såväl patienter som personal. Därvid borde nuvarande kosthåll för personal vid de statliga sinnessjukhusen läggas till grund för enhetskostens kvalitativa standard. Livsmedelskostnaden för personalkostnaden hade under år 1946 uppgått till omkring 1 krona 45 öre per dagsportion. Då motsvarande kostnad för patientkostnaden utgjort 1 krona 8 öre, skulle ett genomförande av styrelsens förslag innebära en kostnadsökning med 37 öre per patient och dag eller med sammanlagt omkring 3 000 000 kronor per år. Då man emellertid knappast syntes kunna räkna med att enhetskostnaden kunde genomföras från nästa budgetårs början, syntes sistnämnda belopp kunna reduceras till förslagsvis 2 000 000 kronor för budgetåret 1948/49.

Vid avvägningen av delposten till utspisning för nästkommande budgetår borde vidare beaktas de på senaste tiden inträffade prisstegringarna på vissa livsmedel. I vilken grad dessa komme att påverka utspisningskostnaderna kunde svårigen nu förutses, men man syntes böra räkna med en kostnadsökning om cirka 10 procent eller omkring 1 000 000 kronor. Härjämte syntes den beräknade utökningen av vårdplatsantalet vid sinnessjukhusen komma att medföra en merkostnad för utspisning med cirka 200 000 kronor.

I enlighet härmed har styrelsen föreslagit, att delposten till utspisning för nästa budgetår höjes med (2 000 000 + 1 000 000 + 200 000) 3 200 000 kronor till 13 200 000 kronor.

Delposten till *linne, gång- och sängkläder* föreslår styrelsen under hänvisning till belastningen under budgetåren 1945/46 och 1946/47, i runda tal 1 077 000 resp. 1 305 000 kronor, höjd med 100 000 kronor till 1 100 000 kronor.

I fråga om delposten till *läkemedel m. m.* upplyser styrelsen, att belastningen för budgetåret 1946/47 uppgått till omkring 795 000 kronor. Därast de difteriepidemier, som pågått vid tvenne sinnessjukhus under nämnda budgetår och fortfarande påginge, övervunnits före nästkommande budgetårs ingång, syntes anslagsbehovet kunna begränsas till väsentligt lägre belopp än nyssnämnda belastningssiffra. Den ökade patientbeläggningen samt den alltmer intensifierade medicinska behandlingen av de sjuka föranleder likväl styrelsen att föreslå en höjning av posten med 55 000 kronor till 675 000 kronor.

Med hänsyn till att ett flertal sjukhus erhållit medgivande att höja utackeringsavgiften för i *familjevård* befintliga patienter samt till den pågående utbyggnaden av denna vård föreslår styrelsen, att den härför avsedda delposten upptages med ett från 485 000 kronor till 500 000 kronor förhöjt belopp.

Beträffande delposten till *automobiler och transporter* föreslår styrelsen med hänvisning till belastningen under föregående budgetår, cirka 233 000 kronor, en höjning från 200 000 till 230 000 kronor.

Delposterna till *patienternas sysselsättning och förströelse* och till *diverse utgifter* slutligen upptager styrelsen till oförändrade belopp, 625 000 resp. 150 000 kronor.

Omkostnadsanslaget i sin helhet skulle alltså enligt styrelsens beräkningar för nästa budgetår uppgå till (200 000 + 115 000 + 4 800 000 + 17 285 000) 22 400 000 kronor.

Departementschefen.

Anslagsposten till sjukvård m. m. åt befattningshavare torde i enlighet med medicinalstyrelsens förslag böra uppräknas med 60 000 kronor till 200 000 kronor.

Även i fråga om anslagsposten till *reseersättningar* synes en viss uppräkning vara erforderlig. Denna torde dock kunna begränsas till 15 000 kronor mot av styrelsen föreslagna 25 000 kronor. Jag förordar alltså, att posten upptages till 105 000 kronor.

Vad angår anslagsposten till *expenser* anser jag den föreslagna höjningen av det för bränsle, lyse och vatten avsedda beloppet i avbidan på ytterligare erfarenhet kunna begränsas till 100 000 kronor. Jag beräknar alltså utgifterna härför under nästa budgetår till 4 500 000 kronor. Styrelsens uppskattning av delposten till övriga expenser till 200 000 kronor, innebärande en höjning i förhållande till löpande budgetår med 25 000 kronor, föranleder ingen erinran från min sida. Anslagsposten till expenser torde alltså böra upptagas till (4 500 000 + 200 000) 4 700 000 kronor.

I fråga om anslagsposten till *övriga utgifter* tillstyrker jag, att för löpande nyanskaffning och underhåll av inventarier beräknas ett med

20 000 kronor till 350 000 kronor höjt belopp. Vidare torde för viss komplettering av köksutrustningen vid ett sjukhus tillfälligt böra anvisas 15 000 kronor. Delposten till inventarier skulle i enlighet härmed för nästa budgetår upptagas till (350 000 + 15 000) 365 000 kronor. Vad angår delposten till utspisning har styrelsen föreslagit, att fr. o. m. nästa budgetår skulle vidtagas en genomgripande förbättring av patientkosten vid sinnessjukhusen. Denna förbättring skulle genomföras på så sätt, att i huvudsak samma koststat infördes för patienter och personal, varvid det nuvarande kosthållet för personalen skulle läggas till grund för kostens kvalitativa standard. För egen del finner jag starka skäl föreligga för en höjning av standarden på patientkosten vid sinnessjukhusen. Den av styrelsen föreslagna anordningen med införande av enhetskost synes mig också vara väl ägnad att varaktigt åstadkomma den önskvärda förbättringen i patienternas kostförhållanden. På grund av de avsevärda kostnader, som ett realiserande av styrelsens förslag skulle medföra, ser jag mig dock nödsakad att f. n. ställa mig avvaktande till förslaget. Jag anser mig alltså icke kunna tillstyrka, att den ifrågasatta kostförbättringen genomföres redan fr. o. m. nästa budgetår. I enlighet härmed och då jag i övrigt ej funnit anledning till erinran mot styrelsens beräkning av delposten till utspisning, uppskattar jag denna delpost till 11 200 000 kronor. Vad beträffar de återstående delposterna under anslagsposten till övriga utgifter kan jag i stort sett godtaga styrelsens beräkningar. Delposten till läkemedel m. m. synes dock kunna begränsas till 650 000 kronor. Vidare torde delposten till familjevård med hänsyn till senaste belastningssiffran, i runt tal 460 000 kronor, tills vidare kunna uppföras med oförändrat belopp, 485 000 kronor. Anslagsposten till övriga utgifter skulle i enlighet härmed upptagas till sammanlagt 15 245 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle omkostnadsanslaget i sin helhet för nästa budgetår komma att uppgå till (200 000 + 105 000 + 4 700 000 + 15 245 000) 20 250 000 kronor.

I detta sammanhang torde jag härjämte få anmäla, att statens sinnessjukvårdsberedning i skrivelse den 31 december 1947 gjort framställning om anvisande av medel för anordnande genom medicinalstyrelsens försorg av en kompletteringskurs för läkare vid statens sinnessjukhus i syfte att bereda dessa läkare tillfälle att taga närmare del av de nya behandlingsmöjligheter och de vidgade diagnostiska möjligheter, som under de senaste åren införts inom den moderna psykiatrin. Vid kursen skulle härjämte särskild uppmärksamhet ägnas åt den organisatoriska sidan av arbetet på sinnessjukhusen och anvisas olika vägar för en rationalisering av detta. Kursen borde enligt beredningen anordnas för 24 deltagare, en från varje statens sinnessjukhus, och försöksvis omfatta två veckor samt årligen förnyas, till dess att samtliga läkare haft tillfälle att delta. Kostnaderna för kursen har beredningen beräknat till 3 400 kronor, varav för administrationskostnader 600 kronor, för föreläsningar 1 800 kronor och för kliniska demonstrationer 1 000 kronor. Medicinalstyrelsen har tillstyrkt bi-

fall till beredningens framställning och statskontoret har icke funnit anledning till erinran mot bifall till densamma. För egen del anser jag det i hög grad önskvärt, att den föreslagna kursen kommer till stånd. De erforderliga medlen för kursen torde lämpligen kunna utgå från den i omkostnadsstaten för statens sinnessjukhus under anslagsposten till övriga utgifter upptagna delposten till diverse utgifter, från vilken sedan åtskilliga år bestridas kostnaderna för anordnande av utbildningskurser för sjukvårdspersonalen vid sjukhusen. Därest riksdagen icke har något att erinra däremot, har jag därför för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att medicinalstyrelsen erhåller i uppdrag att, med anlitanade av nämnda delpost, anordna kursen i huvudsaklig överensstämmelse med vad beredningen föreslagit.

IV. Utrustning av nya sinnessjukhus.

Framställning av medicinalstyrelsen.

I skrivelse den 10 februari 1948 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel för nästa budgetår till utrustning av nya sinnessjukhus.

Styrelsen har därvid till att börja med hemställt om medel för utrustning av ny tillkommande lokaler vid fem olika sjukhus. Härom anför styrelsen:

Av det för innevarande budgetår anvisade reservationsanslaget å 420 000 kronor till utrustning av nya sinnessjukhus äro 131 800 kronor avsedda för viss utrustning — huvudsakligen möbler, belysningsarmatur, medicinsk utrustning samt köks- och serveringspersedlar — av 70 vårdplatser för män samt av renoverad ekonomibyggnad för centralkök, personalmatsal och personalbostäder vid *Mariebergs sjukhus*. Det förslag, på vilket denna anvisning grundades, avsåg emellertid ej all erforderlig utrustning för nämnda vårdplatser och ekonomibyggnad. Från sjukhuset har sedermera inkommit framställning om medel för anskaffning även av sängar, linne, gång- och sängkläder samt gardiner ävensom av utrustning till kyrksal, tvättinrättning, bageri och några ytterligare personalbostäder, vilka lokaler och ekonomiavdelningar nu äro under ombyggnad och beräknas bliva färdigställda under nästkommande budgetår. Centrala sjukvårdsberedningen har vid granskning av sjukhusets förslag till denna del av utrustningen funnit ett belopp av 87 350 kronor vara erforderligt härför.

I samband med vissa byggnadsarbeten vid *Gådeå sjukhus* kan en vårdavdelning utökas med 20 vårdplatser. Sjukhusdirektionens förslag till utrustning av dessa har granskats av centrala sjukvårdsberedningen, som därvid beräknat kostnaden till 16 000 kronor.

Genom beslut den 29 juni 1946 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att träffa överenskommelse med Jönköpings stad om statens övertagande av den kvalificerade sinnessjukvård, som staden f. n. nödgas ombesörja på sitt ålderdomshem. Såsom villkor uppställdes, att vid *Ryhovs sjukhus* skulle på stadens bekostnad uppföras en ny sjukpaviljong med 38 vårdplatser. Så snart byggnaden färdigställdes och avsynats, skulle den emellertid överlämnas till staten, som därefter — fränsett avhjälpande av eventuella bristfälligheter i samband med uppförandet — hade att svara för densamma. Medicinalstyrelsen räknar nu med att paviljongen kan färdigställas

och beläggas under budgetåret 1948/49. Centrala sjukvårdsberedningen, som prövat sjukhusdirektionens förslag till utrustning av densamma, anser, att det kommer att erfordras omkring 30 500 kronor för ändamålet.

För budgetåret 1945/46 ha anvisats medel för renovering av en ekonomibyggnad vid *S:t Jörgens sjukhus*. Även detta arbete beräknas bliva slutfört under nästkommande budgetår, och direktionen har avgivit förslag till utrustning av i byggnaden ingående centralkök, personalmatsalar och samlingslokaler för personalen. Vid granskning därav har centrala sjukvårdsberedningen beräknat kostnaden till 42 000 kronor.

Det av 1946 års riksdag medgivna överförandet av *statens uppfostringsanstalt å Bona* till den statliga sinnessjuk- och sinnesslövärderna är avsett att ske den 1 juli 1948. Vid denna tidpunkt kan också den ombyggnad av två vid anstalten befintliga paviljonger, till vilken nämnda riksdag jämväl beviljat medel, förväntas vara slutförd.

Ett förslag till den utrustning, som kräves för omhändertagande av sinnessjuka vid anstalten, har upprättats inom medicinalstyrelsen. Härvid har man utgått från att befintlig utrustning för ekonomiavdelningar, verkstäder, trädgård och jordbruk samt personalbostäder alltjämt skall få disponeras för anstaltens drift. På grund härav avser förslaget i stort sett endast utrustning av nyssnämnda båda paviljonger, inrymmande sammanlagt 120 vårdplatser. Kostnaden hade beräknats till 203 000 kronor. Vid utförd granskning har centrala sjukvårdsberedningen i fråga om upptagna kvantiteter och kvaliteter ej anfört några väsentliga erinringar. Även de beräknade priserna ha i stort sett befunnits godtagbara. Beredningen har dock ansett vissa reduceringar möjliga, huvudsakligen beträffande linne, gång- och sängkläder samt medicinsk utrustning, och har för sin del beräknat kostnaden till sammanlagt 180 000 kronor.

Såsom av det anförda framgår har styrelsen inhämtat centrala sjukvårdsberedningens yttrande i samtliga angivna utrustningsfrågor, och det torde icke finnas något att erinra mot att de kostnadsberäkningar, beredningen föreslagit, läggas till grund för beräkningen av medelsbehovet.

Styrelsen har vidare föreslagit, att under anslaget till utrustning av nya sinnessjukhus skulle anvisas visst belopp för anskaffande av medicinsk utrustning till sinnessjukhusen. Styrelsen anför härom:

Den allt mer vidgade tillämpningen av moderna behandlingsmetoder vid sinnessjukhusen kräver utrustning med relativt dyrbar medicinsk utrustning i ökad omfattning för såväl diagnostik som terapi (elektrokardiografer, elektrochockapparater m. m.). I den begränsade utsträckning sådan utrustning hittills inköpts ha kostnaderna bestritts från den i omkostnadsstaten för statens sinnessjukhus upptagna delposten till inventarier. Med hänsyn till arten av denna utrustning och till att kostnaderna härför uppgå till jämförelsevis stora belopp, torde emellertid särskilda medel böra beräknas för ändamålet under reservationsanslaget till utrustning av nya sinnessjukhus. Nyssnämnda post å sinnessjukhusens omkostnadsstat måste nämligen hållas disponibel för underhåll, förnyelse och smärre kompletteringar av befintlig inventarietrustning. I annat fall kunna icke sjukhusens berättigade krav i detta avseende tillgodoses, vilket skulle ha standardsänkning till följd.

Kostnaderna för anskaffning av avsedd apparatur ha under den förflutna delen av innevarande budgetår uppgått till sammanlagt omkring 30 000 kronor, och man kan räkna med att det under nästkommande budgetår

kommer att erfordras cirka 70 000 kronor. Det må härvid nämnas, att medicinalstyrelsen överväger att till en del centralt upphandla ifrågavarande apparatur för att kunna tillhandahålla sjukhusen sådana av lämplig typ och kvalitet.

I enlighet med det anförda har styrelsen hemställt, att till utrustning av nya sinnessjukhus för nästa budgetår måtte anvisas (87 350 + 16 000 + 30 500 + 42 000 + 180 000 + 70 000) 425 850 kronor eller i avrundat tal 425 000 kronor.

Departementschefen.

Mot medicinalstyrelsens förslag, att till utrustning av nytillkommande lokaler vid Mariebergs, Gådeå, Ryhovs och S:t Jörgens sjukhus samt av det nya sjukhuset å Bona skulle anvisas tillhopa 355 850 kronor, har jag intet att erinra. Ej heller styrelsens förslag om anvisande i detta sammanhang av 70 000 kronor för anskaffande av medicinsk utrustning för sinnessjukhusen föranleder någon erinran från min sida. Reservationsanslaget till utrustning av nya sinnessjukhus bör alltså för nästa budgetår uppföras med (355 850 + 70 000) 425 850 kronor eller i avrundat tal 425 000 kronor.

V. Hemställan.

Under återopande av vad jag i det föregående anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

I. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens sinnessjukhus, som påkallas av vad jag i det föregående förordat;

II. godkänna följande avlöningsstat för statens sinnessjukhus, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1948/49:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 27 000 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 107 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 16 600 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 4 942 400

Summa förslagsanslag kronor 48 650 000;

III. för budgetåret 1948/49 under elfte huvudtiteln anvisa

dels till Statens sinnessjukhus: Avlöningar ett förslagsanslag av ..... kronor 48 650 000;

dels till Statens sinnessjukhus: Omkostnader ett förslagsanslag av . . . . . kronor 20 250 000;
dels ock till Utrustning av nya sinnessjukhus ett reservationsanslag av .. » 425 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

K. A. Åkerberg.